

Tisdagen den 22 maj

Kl. 19.30

Tisdagen den

22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet***§ 1 Omlokalisering av viss statlig verksamhet (forts.)**

Fortsattes överläggningen rörande inrikesutskottets betänkande nr 22.

Herr PERSSON i Karlstad (s):

Herr talman! Kungl. Maj:ts proposition 55 år 1973 angående omlokalisering av viss statlig verksamhet är intressant inte minst från värmländsk synpunkt. Vi värmlänningar är med några få undantag nöjda med utlokaliseringen till Karlstad och till Värmland. I den föregående utlokaliseringen, etapp 1, var riksdagsledamöterna från Värmland rätt eniga om vikten av den regionalekonomiska effekt som det innebär att få flera sysselsättningstillfällen till Karlstad och till länet.

I dag måste jag tyvärr konstatera att vi inte är lika eniga. Moderaternas Per-Erik Nisser i Karlstad har deklarerat att han för sin del röstar nej – och går alltså på avslagslinjen. För min del har jag mycket svårt att finna någon som helst motivering till detta. Vi behöver flera arbetstillfällen både i Karlstad och i det övriga Värmland. Det moderata husorganet i Värmland, Nya Wermlands-Tidningen, delar tydligen inte herr Nissers uppfattning. Den har i såväl ledare som reportage kritiserat herr Nisser för detta, så tydligen föreligger här olika uppfattningar mellan å ena sidan herr Nisser och å andra sidan Nya Wermlands-Tidningen. Nåväl, den interna trötan skall jag inte lägga mig i. Jag konstaterar bara detta och ställer frågan till herr Nisser hur han tänker skaffa nya arbetstillfällen till länet. Etapp 2 berör nämligen inte mindre än drygt 400 anställda till Karlstad, och detta ser vi värmlänningar som ett mycket värdefullt tillskott till vårt län.

En annan värmländsk riksdagsledamot, som tydligen ändrat uppfattning, är inrikesutskottets ordförande Karl Erik Eriksson från Arvika. Värmlands Folkblad gjorde den 31 mars i år en förfrågan bland samtliga partiets riksdagsledamöter. Karl Erik Eriksson sade i denna intervju att det är sakligt riktigt att skjuta upp beslutet tills en grundligare utredning gjorts. Varför? Jag citerar tidningen: "– – – dels med tanke på den osäkerhet som råder och de motstridande uppgifter som lämnats om kostnaderna för utflyttningen, dels mot bakgrund av de deklARATIONER som på sistone gjorts från vissa kommunalmän ute i landet."

Då frågar man sig: Vilka deklARATIONER? Jo, säger herr Eriksson, de deklARATIONER som gått ut på att de från Stockholm medflyttade, vilka framför allt är kvinnor, måste vara beredda på att de inte kan få arbete på den nya orten. Mig veterligt har i varje fall inga värmländska kommunala förtroendemän gjort några sådana deklARATIONER. Inga politiker i Karlstad, inte ens de folkpartistiska kommunalpolitikerna, har nämnt någonting om att inte kvinnorna i största möjliga utsträckning skall beredas arbete.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Tvärtom, vi arbetar på allt sätt för att förbereda och medverka till anställningar inom skilda områden. Jag tror att Karl Erik Eriksson, om han frågar sina egna partivänner i Karlstad, finner att de inte är kritiska mot denna utlokalisering till Karlstad. Tvärtom har man i kommunalfullmäktige och vid skilda tillfällen ställt sig mycket positiv till utflyttningen. Nåväl, Karl Erik Eriksson har vänt blad och går nu mot sin partiledning, eller kanske rättare sagt partilinje, eftersom han själv är vice ordförande i folkpartiet och alltså bör tillhöra partiledningen.

Vi socialdemokrater är naturligtvis mycket nöjda med att Karl Erik Eriksson slutat balansgången, återvänt till verkligheten och nu följer det ursprungliga regeringsförslaget. Jag vill i detta sammanhang säga till herr Signell och övriga socialdemokrater från Dalsland att vi värmlänningar uttalar vår tillfredsställelse med ert slutgiltiga ställningstagande.

Utlokaliseringen av statliga verk till Karlstad får ses som ett synnerligen viktigt led i den regionalpolitiska debatten, och effekten för vårt län är mycket tillfredsställande. Vi hoppas och tror att myndigheterna kommer att arbeta effektivt även utanför Stockholm. Värmlands län har bra miljö, bra närservice samt ett relativt rikt kulturutbud och bör som mottagarlän vara attraktivt.

Det är naturligtvis omöjligt att undvika att en del enskilda människor kommer i kläm vid en sådan här omflyttning. Men saken måste ses i ett betydligt vidare perspektiv. De stockholmare som demonstrerar mot utflyttningen och även de politiker som går emot borde sansa sig, inte minst ledande folkpartister och moderater.

Vi som bor i skogslänen har under en lång följd av år fått vidkännas stor utflyttning av arbetskraft till storstadsregionerna och inte minst till Storstockholm. Strukturrationaliseringen har tvingat tusentals arbetare att lämna skogslänen och söka nya jobb långt hemifrån. De har inte fått liknande stöd vid omflyttningen, och jag vågar påstå att man på de flesta mottagarorterna, inte minst i Karlstad, kommer att på allt sätt merverka till att de som kommer till oss skall så att säga bli aklimatiserade. Vi har på det lokala planet gjort långtgående förberedelser: Överläggningar har skett med länsmyndigheter, länsstyrelser, länsbostadsnämnd samt lands- ting för att bl. a. undersöka möjligheterna till förvärvsarbete för maka eller make till de anställda inom verken. Olika kommunala organ, socialförvaltning, skolförvaltning och bostadsförmedling, har fortlöpande knutits till verksamheten. Med andra ord: Vi står relativt väl rustade och förberedda för mottagandet av de utlokaliserade till Karlstad och till Värmland.

Herr talman! Utlokaliseringen av statliga verk får ses som ett led i fullföljandet av det regionalpolitiska programmet och Kungl. Maj:ts proposition 1972:111 samt det som aviserades redan i samband med behandlingen av nämnda proposition. Vi värmlänningar känner oss nöjda över att få dessa arbetstillfällen till vårt län, vilket mycket hårt drabbats av strukturrationaliseringen. Om vi inte hade haft det statliga stödet i form av lån och bidrag hade naturligtvis situationen varit annorlunda. De totala investeringarna under de senaste fem åren rör sig om totalt 390 miljoner kronor, och dessa investeringar beräknas ge ca 3 500 nya jobb plus satsningen på universitetsfilialen, högskolan i Karlstad, utbyggnaden

av Trollhätte kanal samt utbyggnaden av Vänerterminalen.

Med den statliga utlokaliseringen till Karlstad bör vi i Värmland ha en rejäl chans att i ökad utsträckning få sysselsättning till våra döttrar och söner i vårt vackra landskap. Men jag är också övertygad om att de som flyttar till Karlstad och Värmland efter en mycket kort övergångstid inte skall ångra sig. Vi har inte bara goda kommunikationer, god miljö, bra service och ett bra kulturutbud, utan vi har också vårt vackra landskap att erbjuda, där de djupa mångomsjungna värmländska skogarna kommer att ge storstadsmänniskorna en trivsamt avkoppling inte minst på deras fritid.

Herr talman! Jag yrkar på samtliga punkter bifall till utskottets hemställan.

Herr ERIKSSON i Arvika (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte falla för frestelsen att dra upp något gräl på Värmlandsbänken. Jag vill bara säga att när jag hörde början av Magnus Perssons anförande fick jag en känsla av att det var utformat i ett slutet rum och utan att Magnus Persson vet vad som skett i utskott tidigare och under debatten i dag. Men han kom rätt så småningom. Magnus Persson och jag är helt ense om vilken betydelse utlokaliseringen har för vårt län. Det har jag redan understrukit i debatten.

Sakligheten i Magnus Perssons anförande belyses i någon mån av att han sade att det har skett en förändring i röstningen på Värmlandsbänken sedan förra gången. Det var faktiskt så, herr Persson, att en av ledamöterna på Värmlandsbänken, herr Nisser, gick emot förslaget även den gången. Han är alltså helt konsekvent. Sakligheten i Magnus Perssons anförande belyses också av en annan detalj — han placerade sin partikamrat Signell i Dalsland.

Herr PERSSON i Karlstad (s) kort genmäle:

Herr talman! Den som har ändrat uppfattning i denna fråga är Karl Erik Eriksson i Högvalta. Jag vet inte om det är opinionen hemma i Värmland, tidningen Värmlands Folkblad, vårt partifolk eller herr Erikssons partivänner som slutligen fått honom att ändra uppfattning. Vi är nöjda med att Karl Erik Eriksson så att säga nyktrat till och nu i den slutgiltiga debatten lägger sin röst för flera arbetstillfällen i Värmland. Men herr Eriksson kan väl ändå inte förneka att han vid den rundfrågning som Värmlands Folkblad gjorde ansåg att det var sakligt riktigt att skjuta på beslutet. Då bör vi också i denna fråga ha en saklig debatt.

Herr ERIKSSON i Arvika (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det kanske är för mycket begärt att Magnus Persson skulle vara så hederlig att han citerade *hela* intervjun i Värmlands Folkblad. Jag sade så här, Magnus Persson: "Som ordförande i inrikesutskottet vill jag stå helt fri. Jag hoppas verkligen att vi kan komma överens i utskottet." "Men om detta inte visar sig möjligt?" — säger intervjuaren. "Definitivt avslag kommer jag under sådana omständigheter inte att rösta för." Detta sade jag alltså den 31 mars.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Herr PERSSON i Karlstad (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att citera Värmlands Folkblad, men jag har för säkerhets skull talat med den journalist som gjorde rundfrågningen bland samtliga värmländska ledamöter. Han vidhåller att den intervju som finns i Värmlands Folkblad den 31 mars är riktig, och där säger Karl Erik Eriksson bl. a. att det är sakligt riktigt att skjuta på beslutet.

Jag kan inte säga vad som har fått herr Eriksson att ändra uppfattning, men jag vill ännu en gång få antecknat till protokollet att Karl Erik Eriksson ändrat uppfattning och så att säga gått in i fällan och nu stöder regeringens proposition. Det är vi socialdemokrater i Värmland mycket nöjda med, herr talman.

Herr ADOLFSSON (m):

Herr talman! År 1965 fick rikets allmänna kartverk nya, för verket skräddarsydda lokaler i Stockholm, vilka då kostade 14 miljoner kronor. Nu får verket på nytt nya lokaler, den här gången i Gävle. Kostnaderna i Gävle närmar sig 60 miljoner kronor. I den summan ingår enligt uppgift ca 20 miljoner kronor, som kungl. byggnadsstyrelsen tar för sitt administrativa arbete och för att tillhandahålla ritningar. Detta är ett exempel på det enorma slöseri med skattemedel som utflyttningen av statliga verk innebär.

Jag vill, herr talman, foga till protokollet de totala kostnaderna för etapperna 1 och 2 i utflyttningen av verken enligt byggnadsstyrelsens beräkningar och uppgifter.

När det gäller etappen 1 flyttar statens kriminaltekniska anstalt, geotekniska institutet, väg- och trafikinstitutet, rättskemiska laboratoriet och försvarets materielverk till Linköping. Byggnadskostnaderna beräknas till 76,8 miljoner kronor.

Statens invandrarverk, luftfartsverket, SMHI, sjöfartsverket och kriminalvårdsstyrelsen flyttar till Norrköping. Byggnadskostnaden beräknas till 153,7 miljoner kronor.

Lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen flyttar delvis till Jönköping. Byggnadskostnaden är beräknad till 29,7 miljoner kronor.

Statens provningsanstalt och bibliotekshögskolan flyttar till Borås. Byggnadskostnad: 41,6 miljoner kronor.

Värnpliktsverket, militärpsykologiska institutet, försvarets sjukvårdsstyrelse och del av försvarets materielverk flyttar till Karlstad. Byggnadskostnad: 53 miljoner kronor.

Lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, centralnämnden för fastighetsdata och statens institut för byggnadsforskning flyttar till Gävle. Byggnadskostnad: 71,3 miljoner kronor.

Statens personalpensionsverk, del av riksförsäkringsverket, centrala studiehjälpnämnden och två avdelningar av kammarrätten flyttar eventuellt till Sundsvall. Byggnadskostnad: 82,6 miljoner kronor.

Socialhögskolan flyttar till Östersund. Det kostar 12,4 miljoner kronor.

Skogshögskolan och arbetsmedicinska institutet flyttar till Umeå. Byggnadskostnad: 31,5 miljoner kronor.

Tisdagen den
22 maj 1973*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Del av Sveriges geologiska undersökning flyttar till Luleå. Byggbkostnad: 12,5 miljoner kronor.

Mynt- och justeringsverket flyttar till Eskilstuna. Byggbkostnad: 6,7 miljoner kronor.

Livsmedelsverket och del av Sveriges geologiska undersökning flyttar till Uppsala. Byggbkostnad: 97 miljoner kronor.

Vad gäller utflyttningsetappen 2 flyttar luftfartsverket till Luleå, i den mån kammaren senare i dag tar det beslutet. Byggbkostnaden är beräknad till 7 miljoner kronor.

SBL och del av FOA flyttar till Umeå. Byggbkostnad: 100,5 miljoner kronor.

Patent- och registreringsverket och del av skolöverstyrelsen flyttar till Sundsvall. Byggbkostnad: 11,9 miljoner kronor.

Statens vägverk och trafiksäkerhetsverket till Falun-Borlänge. Byggbkostnad: 55,7 miljoner kronor.

Försvarets civilförvaltning och civilförsvarsstyrelsen flyttar till Karlstad. Byggbkostnad: 33,3 miljoner kronor.

Fortifikationsförvaltningen till Eskilstuna för 42 miljoner kronor.

Del av FOA till Linköping. Byggbkostnad: 32,8 miljoner kronor.

Statens jordbruksnämnd till Jönköping. Byggbkostnad: 10,5 miljoner kronor.

Del av SIFU till Borås. Byggbkostnad: 11 miljoner kronor.

Del av televerket och teleskolan till Kalmar. Kostnadsuppgifter saknas.

Televerkets byggnadsavdelning, slutligen, flyttar till Kalmar. Byggbkostnad: 12,6 miljoner kronor.

De här redovisade kostnaderna inkluderar *inte* inredning och utrustning av de byggnader som nu skall uppföras.

Totalt uppgår investeringskostnaderna för byggnader till över 1 miljard kronor. Lägger man till detta de samhällsinvesteringar som måste till i berörda kommuner för att ta hand om de ca 10 000 människor som skall flyttas ut, inklusive deras familjer, kanske 30 000 människor, blir den totala kostnaden för utflyttningen förmodligen mellan 2 och 3 miljarder kronor.

En regering som framlägger förslag av den här arten för riksdagen har inte bara nonchalerat de tiotusen anställdas önskemål och ytterligare kanske 20 000 familjemedlemmar, utan den har verkligen också visat brist på både vilja och förmåga att hantera skattebetalarnas medel. Slöseri av det här slaget ger inga möjligheter att hålla vare sig stats- eller kommunalskatt på oförändrad nivå och förstör alla möjligheter till framtida skattesänkningar.

Man kan fråga sig vilka motiv som ligger bakom utflyttningen. Det hela ter sig som ett hugskott, och den ena handen vet tydligen inte vad den andra gör. Samtidigt som rikets allmänna kartverk ute på Bergslagsvägen förbereder sin utflyttning bygger man nya statliga lokaler på andra sidan gatan för konsumentverket!

Herr talman! Jag har med detta velat foga kostnadsuppgifterna till protokollet.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Herr ÖSTRAND (s):

Herr talman! Det är närmast reservationen 3 av herr Nordgren som har föranlett mig att delta i debatten. I reservationen yrkas att riksdagen skall ompröva sitt tidigare beslut att förlägga mynt- och justeringsverket till Eskilstuna och i stället omlokalisera det till Söderhamn. Jag vill redan nu klart deklarerat att jag inte kommer att stödja reservationen trots att jag liksom herr Nordgren är bosatt i Söderhamn. Anledningen till att jag inte gör det skall jag försöka utveckla i det följande.

De beslut som vi fattar i riksdagen har avgörande betydelse för samhällsutvecklingen i vårt land och berör både direkt och indirekt varje människa som är bosatt inom landet. Då är det givetvis av stor vikt att vi bland människorna kan skapa respekt för och tillit till det samhällsarbete som vi utträttar i riksdagen. Jag tror det är av grundläggande betydelse när det gäller en vidareutveckling av det demokratiska styrelseskicket och demokratiseringsfrågorna över huvud taget. Politiken får aldrig sänka sig ned till en sådan nivå att den av de enskilda människorna uppfattas som ohederlig – eller jag kanske i stället skall använda ordet jippobetonad. De får inte uppfatta sig som brickor i ett spel som spelas av ett antal riksdagsledamöter.

Jag har velat säga detta, eftersom jag anser att herr Nordgren i sin reservation bedriver ett dubbelspel som ligger på gränsen till vad man får tillåta sig i dessa sammanhang, om vi ute bland människorna skall kunna vinna förståelse för vårt arbete.

Sedan riksdagen 1971 fattade beslut om att lokalisera mynt- och justeringsverket till Eskilstuna har det givetvis hänt en hel del. Bl. a. är nu verket färdigprojekterat, och det är projekterat för att passa på den tomt som är anvisad. Därför går det inte att utan omprojektering till mycket dryga kostnader lägga verket på en annan plats. De nu nedlagda projekteringskostnaderna belöper sig uppskattningsvis till 600 000 à 700 000 kronor. Till detta kommer kostnaden för tomten, för rivning av befintliga byggnader på tomten samt de kostnader som Eskilstuna har lagt ned på bl. a. framdragning av fjärrvärme för att byggstarten skall kunna ske planenligt i juni i år. Jag tror inte att jag överdriver om jag uppskattar de nedlagda kostnaderna till totalt ca 2 miljoner kronor – om jag inte missminner mig har den siffran verifierats tidigare i debatten av herr Fagerlund. Nu kanske inte 2 miljoner kronor är någon stor summa om man ställer den i relation till hela statsbudgeten, men det är ett belopp som man inte får nonchalera ens i dessa sammanhang.

Men det är kanske inte det viktigaste; vad som för mig framstår som långt viktigare är *omtanken om de människor* som är berörda av den här flyttningen. Det är inte boskap som skall flyttas utan människor, som nu under två år har förberett den omställning som verkets flyttning till Eskilstuna innebär. Det kan givetvis i de enskilda fallen vara en mycket svår omställningsprocess. Jag vet inte vilken omtanke herr Nordgren har om de enskilda människorna, men eftersom jag känner herr Nordgren personligen *vill* jag tro att han inte har tänkt på den omständigheten, när han skrev reservationen. Hur skall de enskilda människorna kunna uppfatta vårt arbete här i riksdagen som seriöst, om vi ena året beslutar om en lokalisering till en plats, året därpå till en annan och det tredje året

till kanske ytterligare en annan plats?

Det beslut, herr talman, som fattades 1971 är – visserligen med knapp majoritet – ändå fattat i fullt demokratisk ordning, och det anser jag att vi skall respektera. Såsom socialdemokrat kan jag inte, som herr Nordgren gör, acceptera att man bollar med människor på det här sättet.

Sedan tycker jag att det vid det här laget har gått något av troll i detta med myntverkets förläggning, speciellt om man följer lokalpressen i Hälsingland. Jag tänker då givetvis på den borgerliga pressen. När jag 1969 första gången motionerade om att myntverket borde lokaliseras till Söderhamn var det i och för sig inte myntverket som var det väsentliga, utan det väsentliga för mig var att jag såg en möjlighet att tillföra Söderhamn fler *arbetstillfällen*. Det var alltså arbetstillfällena som var det primära för mig i det sammanhanget. Eftersom jag hade erfarit att myntverket måste flytta från sina lokaler och att vissa remissinstanser i samband med statskontorets utredning, dvs. den utredning som hade till uppgift att utreda verkets framtida förläggning, hade förordat bl. a. Söderhamn som förläggningssort, såg jag en möjlighet att tillföra Söderhamn fler arbetstillfällen. Det var alltså detta som var utgångspunkten för mitt agerande. Jag skulle ha respekterat herr Nordgren, om han hade haft samma bevekelsegrunder för sitt agerande, när han 1971 följde upp mina motioner från 1969 och 1970. Nu tvivlar jag på herr Nordgrens ärliga avsikter i detta avseende, och det får mig att anse att denna reservation till utskottets betänkande är något av en plump i protokollet.

Jag vill också kraftigt understryka att jag respekterar mina partivänner från länet för deras ställningstagande vid omröstningen 1971 om den första utfokaliseringsetappen. Det var enligt deras mening viktigt att gruppen höll ihop den gången för att över huvud taget få igenom förslaget i dess helhet. Men – och det är viktigt att framhålla – mina länskamrater hade också fått garantier av regeringen att Söderhamn skulle kompenseras för det uteblivna myntverket. Jag vill påpeka det för att ytterligare klarlägga deras ställningstagande 1971.

Vad har resultatet blivit? Regeringen har *infriat sina löften* på så sätt att Söderhamn i fråga om arbetstillfällen har fått compensation som motsvarar mer än fem myntverk genom att LM-koncernen helt nyligen i samband med en framställning om att få använda medel från sina investeringsfonder garanterade att antalet sysselsättningstillfällen vid koncernens Söderhamnsfabrik skulle öka med 250 stycken fram till 1975. Därför är jag personligen tillfredsställd med resultatet av den motion jag väckte första gången 1969.

Det har i vissa sammanhang sagts att denna ökning vid LM-fabriken i Söderhamn skulle ha skett ändå, men de som påstår det har fel. Det kan jag intyga, eftersom jag i januari månad i år fick klart besked från ansvarigt håll inom koncernledningen att någon utökning av Söderhamnsfabriken inte skulle ske. Slutsatsen blir att regeringen har i och med den här utökningen *infriat sitt löfte* till mina länskamrater, men jag vill inte sticka under stol med att sysselsättningsläget ändå är bekymmersamt i hela vårt län och att utvecklingen inger stora bekymmer. Detta har jag nyligen påpekat för inrikesministern i en interpellation. Därför är jag

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

också övertygad om att regeringen med all kraft kommer att medverka till att även i fortsättningen förstärka sysselsättningen både i Söderhamn och i resten av länet. Detta kommer också länets socialdemokratiska riksdagsmän att verka för.

Herr NORDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Östrand har här sagt att han inte kommer att stödja reservationen 3 även om reservationen 1 faller, vilket var förutsättningen för mitt bifallsyrkande. Herr Östrand har dessutom sagt att han respekterar sina partikamraters från Hälsingland ställningstaganden 1971 i den voteringen då de röstade bort myntverket från Söderhamn. Låt mig konstatera att de arbetstillfällena, som enligt herr Östrand är på gång i Eskilstuna, kunde ha funnits i Söderhamn om bara två av herr Östrands partikamrater i riksdagen, från Hälsingland, hade stött utskottet och röstat för mynt- och justeringsverkets flyttning till Söderhamn. Detta är inget kländer mot herr Östrand. Han tillhörde inte riksdagen vid den tidpunkten. Men jag måste uttala min förvåning över att de socialdemokratiska riksdagsledamöterna från Hälsingland inte stödde sin egen hemtrakt genom att placera myntverket i Söderhamn. Då hade i varje fall arbetstillfällena inom byggnadsfacket varit fler än de är för närvarande, och detta måste rimligen ligga i herr Östrands intresse som har direkt anknytning inte bara till Söderhamn utan även till byggnadsfacken. Jag anser att detta även borde ha legat i herr Östrands partikamraters intresse. Men nu har vi ju fått besked om att om herr Östrand hade varit riksdagsledamot den gången, hade han tydligen inte stött sin egen hemstad i ett sammanhang där hälften av riksdagens ledamöter gjorde det. Som bekant var det bara tre röster som skilde.

Herr Östrand säger sedan att politiken inte får sänkas till en nivå där medborgarna blir brickor i ett spel. Herr Östrand ifrågasätter hederligheten i mitt ställningstagande och kallar detta för ett jippo. Jag har hela tiden hållit samma linje, herr Östrand, och jag överlåter åt Söderhamnsborna att värdera såväl mina som herr Östrands insatser i den här frågan. Är inte arbetstillfällena det primära för herr Östrand? Det är det alltså för mig. Jag har hela tiden arbetat för fler arbetstillfällen - ökad sysselsättning. Som jag sade i mitt inlägg på förmiddagen, förutsätter jag att vi får andra arbetstillfällen om arbetena i Eskilstuna har kommit så långt att man inte kan ompröva myntverkets förläggning. Den utveckling som ägt rum med fler arbetstillfällen på LM i Söderhamn har skett ändå.

Herr ÖSTRAND (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Nordgren säger att om två av mina partikamrater hade stött inrikesutskottets betänkande år 1971, så hade myntverket placerats i Söderhamn. Men jag poängterade i mitt inledningsanförande för herr Nordgren att det primära för mig inte i och för sig var myntverket utan antalet arbetstillfällen. Hade nu mina länskamrater stött betänkandet 1971, så kanske det hade inträffat att i stället för 250 arbetstillfällen, som nu har blivit resultatet, hade vi haft 50 arbetstillfällen som myntverket hade gett. Det viktiga för mig är antalet arbetstillfällen. Och i och med att antalet arbetstillfällen ökar på en ort så

ökar givetvis också följdinvesteringar i olika avseenden, och då ökar det också möjligheterna för byggnadsarbetare att få arbete.

Jag nämnde i min inledning herr Nordgrens dubbelspel. Herr Nordgren yrkade tidigare i debatten i första hand bifall till reservationen 1 som innebär – enligt mitt sätt att se – avslag på propositionen. Om inte detta vinner gehör, yrkar han bifall till reservationen 3. Det är ju här vi har herr Nordgrens dubbelspel. Det primära för herr Nordgren är att vara lojal mot sitt parti, som yrkar avslag på hela propositionen. Men i samma andetag vill han för hemmaopinionen framställa sig som den som på alla sätt försöker värna om sysselsättningen – och inte bara i Söderhamn utan i hela stödområdet.

Nej, herr Nordgren, det går inte och har aldrig gått att sitta på två stolar samtidigt, utan man måste bestämma sig för vilken stol man skall sitta på, annars blir man obönhörligen avslöjad! Skulle reservationen 1 bifallas, då går norra stödområdet miste om 400 arbetstillfällen, och då har ju herr Nordgren inte bidragit till en lokaliseringpolitisk insats utan i stället motverkat en sådan insats.

Herr NORDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Till att börja med, herr Östrand, är det väl huvudsaken att man sitter på rätt stol. Herr Östrand har tydligen valt den sitsen att han inte är intresserad av att få myntverket till Söderhamn trots att herr Östrand på sin tid har motionerat om det. Arbetstillfällena är enligt min mening lika angelägna i dag, kanske t. o. m. angelägnare.

Sedan säger herr Östrand att vi i stället har fått 250 arbetstillfällen på LM. Men jag förmodar att herr Östrand också har ganska nära kontakter med personalavdelningen på LM, och förstår att ett sådant företag bygger ut om det finner anledning till det oavsett om myntverket har kommit till Söderhamn eller inte.

Faktum vad det gäller LM – åtminstone enligt företagets personalchef – är att större delen av personaltillskottet successivt skulle ha anställts under alla förhållanden. Det föranleder inte enligt vad som är mig bekant någon utbyggnad av LM, utan man återanställer en del av tidigare permitterad arbetskraft. Följdinvesteringarna måste ha blivit större om vi även fått myntverket än de blir nu.

Slutligen har det en viss psykologisk betydelse att ha fått ett statligt verk. Herr Östrand sade också att det var huvudsakligen borgerliga tidningar som drev den här frågan i Söderhamn och på sin tid stödde både herr Östrand och senare mig i diskussionen om den här frågan. Herr Östrand, det utkommer inte någon borgerlig tidning i Söderhamn. Den tidning, som var mycket angelägen om att placera myntverket i Söderhamn, är en tidning som står herr Östrand mycket nära, nämligen Söderhamns-Kuriren – och den tidningen har socialdemokratisk parti-beteckning.

Herr ÖSTRAND (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Nordgrens senaste inlägg gör mig ännu mer övertygad om att han har fört ett dubbelspel. Han säger att det hade varit bättre för Söderhamn att få 50 arbetstillfällen vid ett myntverk än att få

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

250 arbetstillfällen i en redan befintlig industri. Det viktigaste är inte att få en nylokalisering, det viktigaste är att få så många arbetstillfällen som möjligt. Det är åtminstone för mig det primära.

Det är riktigt att vår press dominerar Söderhamnsregionen, och den har drivit frågan om myntverket. Jag har också drivit den här frågan om myntverket.

Den borgerliga pressen vill nu få det till att regeringen inte har infriat sina löften till mina länskamrater i och med den utökning som sker på LM. Herr Nordgren kanske erinrar sig att när jag hade fått beskedet från koncernledningen i januari, meddelade jag detta till herr Nordgren. Därför borde herr Nordgren vara fullständigt medveten om att det då inte skulle bli någon utökning av Söderhamnsfabriken. Det har skett på ett senare stadium – med påtryckningar från regeringen. Den dag regeringen fattade beslut i den här frågan visste man inte någonting om detta hos fabriksledningen i Söderhamn.

Det är naturligtvis, herr Nordgren, svårt att vara moderat riksdagsman och vara bosatt inom stödområdet. Det är ju moderata samlingspartiet som starkast värnar om de fria marknadskrafterna. Vi har besvärigheter i vårt län, men vi har en företagsstruktur som helt domineras av den fria företagsamheten. Där pågår rationaliseringar, koncentrationer och nedläggningar som innebär att vi har hamnat i dessa svårigheter.

Nej, herr Nordgren, vi måste vidareutveckla den ekonomiska demokratin så att löntagarna och samhället får ett avgörande inflytande över företagen och deras etableringar.

Herr talmannen anmälde att herr Nordgren anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! De stämningar som både allmänhet och politiker i Skaraborgs län känt under de senaste årens lokaliseringspolitiska diskussioner och alltjämt känner kan sammanfattas i två ord: förvåning och besvikelse.

Vi känner förvåning över att Skaraborgs län med sitt utomordentligt centrala läge mellan Stockholm och Göteborg inte kommit i fråga för lokalisering av statlig verksamhet. Det är svårt att finna en region utanför Mälardalen som har en i detta avseende bättre geografisk belägenhet.

Vi känner besvikelse därför att statlig verksamhet så väl behövs för länets fortsatta utveckling. Skaraborgs län befinner sig visserligen inte i samma akuta sysselsättningskris som en del andra län - bekymmer finns dock i vissa delar av länet – men en framsynt politik måste ju gå ut på att förebygga problemen, i detta fall att medverka till en differentiering av näringslivet, som nu är alltför ensidigt. Antalet sysselsatta inom jordbruket är extremt högt och rationaliseringen fortgår i rask takt. Man har därför anledning att befara allvarigare sysselsättningsproblem i framtiden, och det gäller att stämma i bäcken och inte i ån.

De verksamheter som är särskilt lämpliga att knyta till Skaraborgs län är naturligt nog jordbruksinstitutioner samt diverse militära anläggningar och institutioner. Vi har reagerat starkt mot att statsmakterna i strid med

den militära sakkunskapen beslutat placera arméns tekniska skola så långt från den krigsmateriel som skall utnyttjas i utbildningen att skolan kan befaras fungera mindre bra. Representanterna för centern, folkpartiet och moderata samlingspartiet har både 1971 och i år föreslagit att skolan placeras i Skövde, där tillgången på undervisningsmateriel är god och där dessutom lämpliga lokaler finns i den fabriksbyggnad som uppfördes i början av 1960-talet för Svenska Durox AB och som ännu inte kommit till användning.

Denna dag kommer dess värre heller inte att bli någon glädjens dag ur skaraborgsk synvinkel. Alla våra motioner har avstyrkts. Den enda lilla ljusglimten är den reservation som inrikesutskottets ordförande fogat till betänkandet. Han har — bl. a. i anledning av en socialdemokratisk länsmotion — yrkat att beslutet om utlokalisering av statens jordbruksnämnd skall utredas ytterligare. Man bör därvid, framhåller han, undersöka om Skövde kan vara ett lämpligare alternativ än Jönköping. Från folkpartiets sida har herr Hyltander och jag yrkat på ytterligare utredning med sikte på lokalisering av statlig verksamhet till bl. a. Skaraborgs län utan att ange någon speciell verksamhet. Vi ansluter oss självfallet gärna till herr Erikssons reservation. Med tanke på länets jordbruksbetonade näringsliv och de kontakter med jordbruket och dess organisationer som statens jordbruksnämnd har måste en lokalisering till Skaraborgs län vara mycket lämplig. Som läget nu är utgör en förnyad utredning vårt enda hopp. Jag yrkar därför bifall till reservationen 6.

Så till sist, herr talman, ett enda ord om den debatt som här tidigare i dag förts om vårt län. Jag skall inte bemöta herr Signells attack och därmed riskera att helhetsintrycket av denna debatt för Skaraborgs läns del kommer att bli än mera negativt än det redan kan ha blivit.

Fru LUDVIGSSON (s):

Herr talman! Jag hade begärt ordet i första hand för att beröra den fråga som tas upp i reservationen 3 av herr Nordgren, men med tanke på det meningsutbyte som alldeles nyss har ägt rum här skall jag fatta mig väldigt kort i det avseendet.

Herr Nordgrens förslag, att beslutet om lokalisering av del av mynt- och justeringsverket till Eskilstuna skall omprövas till förmån för dess placering i Söderhamn, har väckt inte så liten förvåning. Ingen har funnit det vettigt att bokstavligt talat slå plugg i hålen på framdragna ledningar för det färdigprojekterade bygget och börja röja på annan tomt och annan ort i stället. Herr Nordgren har också blivit helt ensam om sin reservation, även om han fått ett visst moraliskt stöd i ett särskilt yttrande av de övriga borgerliga utskottsledamöterna.

Efter herr Nordgrens replikskifte med herr Fagerlund på förmiddagen förstår man honom kanske litet bättre. Jag fick i varje fall den uppfattningen — och herr Nordgren verifierade den alldeles nyss — att inte heller han hävdar att man till vilket pris som helst kan riva upp det här beslutet. Faktum är att förberedelserna för det bygge som skall inrymma verket har hunnit så långt vid det här laget att det förefaller helt orimligt att på detta stadium ändra på beslutet. Syftet med herr Nordgrens förslag kan förmodas ha varit att hålla Söderhamn i fortsatt

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

hågkomst när det gäller regionalpolitiska åtgärder, och det har vi naturligtvis från t. ex. Eskilstunatrakten ingenting emot. Skillnaden är väl den, kan man möjligen säga, att vi har talat för vår hemorts behov men inte emot någon annans.

Jag tror att det fortfarande finns anledning att erinra om -- och därmed möjligen rätta till en ganska vanlig, felaktig uppfattning -- att åtskilliga kommuner, belägna bara en eller ett par timmars resa från Stockholm och mitt i vad många uppfattar som ett högexpansivt område, i flera år har fått kämpa med en sviktande arbetsmarknad och med vikande befolkningsunderlag. Eskilstuna har exempelvis fått vidkännas betydande minskning av sitt invånarantal beroende på att antalet arbetstillfällen minskat.

Men bekymret är inte bara att antalet sysselsättningstillfällen sjunker utan fastmer den ensidighet som arbetsmarknaden erbjuder. Det finns en påtaglig tendens att de ungdomar som skaffat sig en längre och mer kvalificerad utbildning söker sig ifrån den här bygden för att få ett arbete som de vill ha och som de är kvalificerade att få. Självfallet är inte detta någon bra situation för en så pass stor region. Det är inte bra för de individer som berörs, och det är inte bra för regionen som sådan.

Behovet av att bredda Eskilstunas struktur är för övrigt så klart verifierat genom analyser och uttalanden att mot den bakgrunden propositionens förslag om ytterligare utflyttning dit framstår som ytterst väl motiverat. Den här orten är således ett bra exempel på hur värdefull den föreslagna omlokaliseringen blir för mottagningsortens arbetsmarknad som ett balanserande inslag. Givetvis löser detta med utflyttning av ett statligt verk inte alla problem på respektive orter -- det har många talare slagit fast här i dag. Men det är ett betydande bidrag i ansträngningarna att nå fram till en allsidigare struktur på arbetsmarknaden.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Herr NORDGREN (m) kort genmäle:

Herr talman! Fru Ludvigsson har varit vänlig att ge mig möjlighet till ytterligare ett kort inlägg här. Dessutom har hon varit älskvärd nog att göra vad jag nästan hade väntat mig att herr Östrand skulle ha gjort, nämligen säga att under den förutsättning som jag angav redan på förmiddagen -- att förberedelserna i Eskilstuna hade kommit så långt att verkligen något större kapital investerats där -- var den här reservationen ägnad att hålla Söderhamn i åtanke. Det är alldeles riktigt, fru Ludvigsson. Men jag hade verkligen väntat av finansministern, då han säkerligen kände till hur långt man hunnit i Eskilstuna, att vi i den här omlokaliseringsetappen skulle ha fått någonting annat föreslaget till Söderhamn, vilket vid upprepade tillfällen utlovats.

Till herr Östrand skulle jag vilja säga att 50 plus 250 är 300 nya arbetstillfällen i Söderhamn, vilket blivit resultatet om herr Östrands partikamrater i Hälsingland följt mig i voteringen 1971. Jag hoppas att herr Östrand, som själv sitter som ordförande i en ganska betydande produktionsförening, Stiftelsen Söderhamns hyresbostäder, inte bygger

ut det företaget om det inte finns anledning och behov. Föreligger behov så bygger säkerligen ett företag som L M Ericsson ut under alla förhållanden. Ett sådant företag har möjligheter till detta och jag kan inte tänka mig att regeringen skulle hindra det.

Herr talman! Låt mig till sist påminna om att vi i Söderhamn och i stödområdet över huvud taget anser att allmänna stödområdet – Norrland – har fått för litet i förhållande till andra områden i såväl etapp 1 som etapp 2. Det finns anledning att fråga: Varför missgynnar regeringen Norrland och alldeles speciellt Hälsingland?

Herr HYLINDER (fp):

Herr talman! Jag kan inledningsvis instämma i vad herrar Blomkvist och Börjesson i Falköping i sina anföranden har sagt om behovet av lokalisering av sådan verksamhet som det här gäller till Skaraborgs län. Likaså kan jag instämma i den besvikelse som herr Signell givit uttryck för över att Skaraborgs län har blivit förbigånget i både den första och den andra utlokaliseringsetappen.

Jag tillät mig i den debatt som vi hade den 2 februari att framföra några synpunkter just i detta avseende och att göra några funderingar om varför länet som sådant har blivit förbigånget både vid den första utlokaliseringen och i det förslag som ligger till grund för denna andra utlokalisering. Det verkar precis som om man söker finna orter som svarar mot ett visst storlekskriterium när man försöker utlokalisera de här statliga verksamheterna. Av förteckningen över orter som kommit i fråga i de två etapperna på s. 14 och 15 i inrikesutskottets betänkande framgår att ingen av dessa orter har mindre än 50 000 invånare. Östersund är den minsta orten. Sedan har Norrlandsstäderna, om jag får säga så, ett invånarantal som understiger 100 000. Men därefter kommer ett flertal kommuner som har ett invånarantal på över 100 000.

Jag gjorde som sagt några funderingar om detta i debatten den 2 februari, och jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att upprepa mitt resonemang om just Skaraborgs läns struktur utan hänvisar till anförandet den 2 februari 1973. Samhällsstrukturen i länet utgörs av ett stadslandskap med ett nätverk av orter som är grupperade kring centralorten Skövde och som sammantaget är betydligt större än de flesta av de kommuner som blivit föremål för utlokalisering. Jag tillät mig också att visa en del kartskisser på kammarens TV-skärm – bl. a. en skiss över länet där Jönköpings län var inlagt. Jönköping har ju enligt de uppgifter som föreligger bortåt 110 000 invånare, och lägger man in Jönköpings län på den aktuella kartskissen täcks centralorterna Skövde, Mariestad, Falköping, Skara, Lidköping och Vara. Det invånarantal man kommer upp till överstiger betydligt Jönköpings kommun -- även om man frånräknar ytterområdena i de uppräknade Skaraborgskommunerna kommer man säkerligen upp till 120 000 å 130 000 invånare, kanske något mer. Då har man samtidigt en struktur på landskapet som gör att man slipper en hel del av de sociala olägenheter som den täta bebyggelsen onekligen åstadkommer och på vilket vi har en del åskådningsmaterial strax utanför det här huset. Det är något som följer med täta befolkningskoncentrationer.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Jag hävdade också vid det här tillfället, och det har jag alltid gjort när vi resonerat om dessa frågor, att vi borde ha en bättre grund att stå på när det gäller att bedöma det ideala befolkningstalet i en tätort, så att vi vet var de positiva faktorer som följer med ett större befolkningstal uppvägs av de negativa. Det finns nämligen också negativa faktorer. Det skulle vara mycket intressant om vi, innan några utlokaliseringar företogs, hade fått en sådan utredning med avvägning som visar var de positiva faktorerna möter de negativa och var det ideala befolkningstalet alltså ligger. Jag vågar inte ha någon mening om huruvida det talet ligger vid 50 000 eller vid 100 000, men att det finns en sådan avgränsningszon mellan positiva och negativa faktorer torde vara ovedersägligt.

Sedan har det i den debatt som här förts om Skaraborgs län riktats en del angrepp mot det parti som jag tillhör. Själv har jag inte blivit angripen, men jag tycker att jag ändå kan få säga några ord om det som man i det sammanhanget har framlagt vissa synpunkter på. Det var herr Signell som i sitt anförande hade några beska ord att säga om vissa yttranden av herr Wikström vid folkpartiets årsmöte, vilka herr Signell hade tagit del av i pressreferaten. När herr Wikström sade som han gjorde uppfattade jag för min del det närmast så att herr Wikström gav uttryck för uppfattningen att Skaraborgs läns ledamöter på den socialdemokratiska sidan trots sina goda kontakter med regeringen inte har lyckats få igenom någon lokalisering till länet. Det var det som låg bakom de yttranden herr Wikström gjorde i det sammanhanget.

Vidare har det s. k. skaraborgska grälet i remissdebatten berörts i diskussionen. Herr Richardson har inte velat gå in på den saken, men jag tycker att jag kan få ange vad jag uppfattat som det som låg bakom herr Richardsons inlägg i det fallet. Det var närmast besvikelse över att det inte görs gemensamma framstötter över hela linjen utan att vi blir delade i två hälfter och att socialdemokraterna sällan vill diskutera sina motioner och framstötter med oss. Jag kan nu också konstatera att i varje fall inte jag kontaktats tidigare rörande motionen 1701 från socialdemokraterna, vilken motion jag mycket väl hade kunnat stödja och skriva på.

Herr Eriksson i Arvika berörde sedan i sitt anförande fältstationen i Skara och nämnde då en framstöt beträffande denna från vårt håll. Ja, den innebär att vi har följt upp en fråga som vi tidigare har varit överens om, nämligen att försöka få hela veterinärhögskolan förlagd till länet, vilket i och för sig är mycket motiverat med hänsyn till det djurbestånd som finns i länet, och i det hänseendet kommer man tydligen att få en hel del bekymmer i den del av Uppsala län där högskolan nu kommer att förläggas på grund av bristen på husdjursmaterial. Den motion som herr Eriksson då åsyftade är motionen 1973:1961 med herr Leuchovius som första namn, där vi motionärer föreslår en undersökning av möjligheterna att avbryta utbyggnaden i Uppsala och att förlägga vissa delar av högskolan till Skaraborgs län. Det förslaget tycker jag att det finns all anledning att stödja. Om inte kammarens arbetsordning blir rubbad kommer den frågan upp till debatt och beslut i morgon.

Så ett par ord om några av dagens övriga inlägg och om de beslut vi skall fatta. Herr Richardson och jag har i en motion 1973:1710 uppställt tre punkter och menar i den första att man borde undersöka delegations-

möjligheterna, alltså möjligheterna att decentralisera verksamheten till regional och lokal nivå. Vi hemställer i den andra punkten att riksdagen beslutar att uppskjuta ställningstagandet till den andra utflyttnings-etappen i avvaktan på utredning och insamlande av erfarenheter från den första utflyttnings-etappen. I tredje punkten hemställer vi att riksdagen beslutar att i samband med ett kommande förslag till utlokalisering efter detta uppskov Skaraborgs län med Skövde som centrum kommer med som utlokaliseringsort.

Vi kommer, herr talman, att rösta för bifall till den motionen på de punkter som här är aktuella. Vi kommer till att börja med att rösta för bifall till de två första punkterna, och om de inte blir bifallna anser vi oss fria att rösta för den tredje punkten i motionen som i viss del sammanfaller med reservationen 6. Men alldenstund den punkten går ut på utlokalisering i allmänhet till länet och herr Blomkvist under debatten har framställt ett yrkande om bifall till motionen 1701, där han står som första namn och som avser ett bestämt lokaliseringsobjekt, anser vi oss fria att stödja detta yrkande före den reservation som är avgiven av herr Eriksson i Arvika och betecknad som nr 6.

Beträffande ställningstagandet att länet bör få jordbruksaktiviteter ber jag att få hänvisa till den debatt som fördes i samband med förra utlokaliseringsomgången 1971. Då väckte vi riksdagsledamöter från fp, c och m från länet en motion, där jag stod som första namn, och som föreslog att lantbruksstyrelsen skulle lokaliseras till Skaraborgs län, vilket jag fullföljde med yrkande i debatten. Här har tidigare i dag framförts goda skäl för lokalisering av jordbruksaktiviteter till länet, och jag instämmer till fullo i den uppfattningen. Och jag hade samma synpunkt även då. Fru Anna-Lisa Nilsson framförde yrkande om placering i Kristianstad, vilket föranledde kontrapositionsvotering mellan yrkandena om lantbruksstyrelsens placering i Skaraborgs län respektive Kristianstad.

Efter att ha tittat på siffrorna från den röstningsomgången konstaterar jag att det vid den kontrapositionsvotering som skedde före huvudvoteringen var 20 ledamöter som stödde vårt motionsyrkande. Av de 20 ledamöterna var tio folktoparter, fem centerpartister, tre moderater och två socialdemokrater. Samtliga folktoparti-, center- och moderatledamöter från länet stödde alltså vår motion under det att vi tyvärr inte fick stöd från de fyra socialdemokraterna från länet, som avstod i den förberedande voteringen och sedan i huvudvoteringen röstade för bifall till placering i Jönköping.

Jag tror att det var herr Signell som talade om den syndare som sig bättrar och omvänder, och jag har självfallet ingenting emot att vi i dag slåss med Jönköping om jordbruksnämnden genom att stödja motionen 1701, men det förefaller litet underligt att socialdemokraterna i länet gick emot den tidigare lokaliseringen av lantbruksstyrelsen till vårt län, som kanske var väl så motiverad för Skaraborgs län som dagens aktuella lokalisering av jordbruksnämnden.

Jag har, herr talman, bara för ordningens skull velat referera hur förhållandena har varit i det här sammanhanget. Jag tror att vi skall försöka att få så mycket som möjligt av den aktuella verksamheten till

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Skaraborgs län, men jag tror också att det är nödvändigt att vi i det fallet försöker enas. Den röstförklaring jag här har avgivit innebär att vi kommer att stödja herr Blomkvists motion i en senare omgång under förutsättning att de två första yrkandena i vår egen motion inte vinner bifall.

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c):

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på vissa av dagens talare. En av dessa var min läns- och bänkkollega herr Fagerlund, som i sitt inledningsanförande gjorde en intressant redovisning för hur frågan om utlokalisering av statliga verk har behandlats och hur den aktualiserades redan i början på 1940-talet. Det är alltså en tidsrymd av mer än 30 år fram till beslutet. Utredningen om statliga verk låg ju i kanslihuset under ganska lång tid utan att det hände någonting, och det var först -- om jag inte missminner mig -- inför 1970 års val som regeringen gav löften om att vissa orter i landet skulle få utlokaliserad statlig verksamhet. Detta följdes sedan upp i den proposition som låg till grund för den första etappen.

Det dröjde alltså länge innan något förslag om utlokalisering kom. Den enda förklaringen torde vara den att regeringen varit fångad i övertro på centraliseringsideologin och att den inte märkt vilka problem som växt fram såväl i storstadsområdena som ute på landsbygden.

Under 1960-talet har statliga verk vuxit upp med, jag höll på att säga våldsamt kraft. Mastodontbyggnader har uppförts för att rymma den svällande verksamheten, och först när problemen tornat upp sig i Stockholmsområdet, när de regionala svårigheterna förvärrats och när kraven på decentralisering från landets skilda delar skärpts, har regeringen kommit underfund med att något måste göras.

Om regeringen hade varit mera lyhörd för decentraliseringstanken i ett tidigare skede och inte varit så fastlåst i centraliseringstänkandet hade vi inte haft problem av det slag vi nu brottas med.

Men bättre sent än aldrig. Jag kritiserar inte i sak vad som nu sker utan är mycket glad över att det händer något. Jag vill säga att även om det i dag kostar pengar med den utlokalisering vi har att besluta om och även om den kanske skapar vissa problem, är jag övertygad om att det skulle kosta samhället ännu mer om vi skulle dröja med besluten. Vi skulle skjuta frågorna framför oss, problemen skulle förvärras för varje år som vi dröjer med de här besluten. Jag har förståelse för att det för vissa människor som berörs av besluten kan uppstå svårigheter, och så långt det är möjligt måste man från samhällets sida försöka att eliminera dessa.

En annan sak som jag tycker varit intressant i den här debatten är att många talare äntligen har kommit underfund med att det uppstår problem när människor tvingas att flytta från en ort. Jag tycker det är en framgång. Det var på tiden att detta gick upp för dem av kammarens ledamöter som inte insett det tidigare. Och jag frågar: Vilken förståelse har man tidigare visat för alla de människor som under årens lopp har tvingats flytta, vilken förståelse har man visat när man i mycket hög grad prioriterat flyttningsrörelserna framför lokaliseringen? Här har man talat om att det saknas totalkalkyl. Jag frågar: Vad har man haft för

totalkalkyl tidigare, när man har fattat beslut om att i första hand flytta människorna och sedan i andra hand vidta lokaliseringspolitiska åtgärder?

Jag representerar ett län som under årtionden – jag höll på att säga under 100 år – har fått se människor flytta till olika delar av världen, och inom det här landet också. Men det har ändrat sig litet grand under 1960-talet. Länet har emellertid drabbats av indragning av statlig verksamhet. Jag tänker på SJ:s distriktsorganisation och indragningen av distriktskontoret i Växjö. Det räknas med att ett 80-tal arbetstillfällen därmed försvinner. När trafikutskottet behandlade propositionen om ändrad regional organisation för SJ, erinrade utskottet om att kommunikationsministern i sin proposition framhållit att delegationen för lokalisering av statlig verksamhet hade att överväga de möjligheter som finns att från Stockholm utlokalisera ytterligare statliga verksamheter. Utskottet förklarade då att det var naturligt att de orter, där distrikts-expeditioner föreslås bli indragna – det var i det här fallet Växjö, Borås och Umeå – omfattas av delegationens överväganden. Trafikutskottet underströk angelägenheten av att sådana överväganden sker. Riksdagen beslöt i enlighet med trafikutskottets betänkande och uttalande.

När regeringsförslaget kom fanns emellertid inte Växjö med, trots riksdagens enhälliga uttalande. Jag anser det anmärkningsvärt att inte G-länet blir tillgodosett, med hänsyn till dels att statlig verksamhet försvinner, dels att riksdagen har uttalat att det borde ske en lokalisering och ett tillgodoseende av behovet för G-länet. Jag vill påpeka att G-länets befolkning i stor utsträckning arbetar inom näringsgrenar, som sysselsättningsmässigt är på tillbakagång, att G-länet hör till de län, som har den lägsta andelen servicesysselsatta i landet – 35 procent mot 40 procent för landet i dess helhet – och att åldersfördelningen avviker från riksgenomsnittet genom en överrepresentation av åldrarna över 60 år, medan åldersgrupperna 20–59 är underrepresenterade.

Dessa fakta talar tydligt för att även G-länet har ett stort behov av sysselsättningsförstärkning. Ur regionalpolitisk synpunkt finns starka skäl för att detta län skulle ha kommit med i det här sammanhanget. Samtliga riksdagsledamöter från G-länet har motionerat och aktualiserat dessa frågeställningar, men vi har dock inte försökt oss på att föreslå någon flyttning av de nu aktuella företagen till länet. Däremot har vi begärt att riksdagen uttalar sig för att G-länet skall komma med vid fortsatta verksamheter av detta slag. När utskottet behandlat motionen har man hänvisat till tidigare uttalanden om behovet av förstärkning i Sydöst-sverige. Det var som sagt att beklaga att regeringen inte följt de uttalanden som tidigare gjorts av utskottet och riksdagen beträffande G-länet.

Det är en annan sak jag vill ta upp med min bänkkollega, herr Fagerlund. Han var litet irriterad över ett uttalande av herr Fälldin. Det gällde en passus i TV-debatten mellan herr Fälldin och inrikesminister Holmqvist. Tydligen har denna debatt vållat en väldig irritation inom de socialdemokratiska leden och bland s-tidningsmännen. Inrikesministern hade därför ett behov av att sända ut ett TT-meddelande – ett meddelande som inte ändrade något i sak – och nu tog herr Fagerlund upp frågan i den här debatten under förmiddagen. Han hänvisade till

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verksamhet*

inrikesutskottets betänkande från förra hösten. Såvitt jag förstår gällde denna hänvisning s. 28, där det bl. a. anförts: "Utskottet anser det visserligen önskvärt att planering och ambitioner i skogslänen primärt inriktas på det högre talet i planeringsramarna men håller det för oralistiskt att som i centermotionen ställa upp mål som innebär att ytterligare cirka 30 000 sysselsättningstillfällen behöver tillkomma inom loppet av åtta år."

I punkten 2 i Kungl. Maj:ts cirkulär till statsmyndigheterna om iakttagande av beslutet om den regionala utvecklingen heter det: "Myndighet skall lägga följande antaganden om befolkningsutvecklingen fram t. o. m. utgången av år 1980 till grund för planeringen inom sitt verksamhetsområde och för beslut av betydelse för samhällsutvecklingen i länen."

Såvitt jag förstår kan det som inrikesutskottet skrev förra hösten inte omfattas härav, om det nu var detta herr Fagerlund syftade på och fortfarande står för.

Med detta, herr talman, ber jag att få instämma i de yrkanden som framställts av herr Nilsson i Tvärålund.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Jag vill först deklarerat att jag har stor förståelse för många av de synpunkter som anförts som motivering för yrkandet om uppskov med ställningstagandet till ytterligare utlokalisering från Stockholm av statlig verksamhet utöver den som riksdagen beslöt år 1971. Jag tänker då främst på hänsynen till berörd personal och på hänsynen till de våldsamma kostnaderna för utlokaliseringen.

Det måste anses rimligt att man vill avvakta resultatet av den tidigare beslutade utlokaliseringen innan man går vidare på den inslagna vägen och beslutar ytterligare utlokalisering till någon av de då berörda tretton orterna.

Men, herr talman, det bör uppmärksammas att i förslaget till denna andra utlokalisering, som nu diskuteras, finns en – observera endast en – ort som ej var med i första omgången.

Det gäller Kalmar, som därför onekligen befinner sig i särställning i detta ärende.

Till saken hör dessutom att vad som föreslås lokaliserat till Kalmar inte är ett helt centralt styrande ämbetsverk utan televerkets teleskola och televerkets byggnadsavdelnings byggnadskontor, dvs. perifera delar av ett affärsdrivande verk.

Många av de erinringar som gjorts mot utflyttningen av centrala ämbetsverk har därför icke heller framförts i Kalmarfallet. Med hänsyn härtill och med hänsyn till inrikesutskottets kännedom om Kalmar läns allvarliga regionalpolitiska bekymmer, varom bl. a. Eric Krönmark och jag ofta motionsvägen påmint kammaren, hade man kunnat förvänta att ett enigt utskott accepterat den av Kungl. Maj:t föreslagna lokaliseringen till Kalmar.

Detta hade också varit naturligt med hänsyn till utskottets tidigare upprepade uttalanden om angelägenheten av att mildra svårigheterna i Kalmar län. Ett beslut i denna riktning hade också inneburit en

välbefogad justering av 1971 års utlokaliseringsbeslut som tyvärr och anmärkningsvärt nog ej omfattade Kalmar.

Herr talman! Med åberopande av vad jag anfört får jag hemställa om bifall till reservationen 1 med den ändring som framgår av till kammarens ärade ledamöter utdelat förslag som innebär att bland de organ, vars utlokalisering tillstyrkes, medtages även televerkets teleskola och televerkets byggnadsavdelnings byggnadskontor. I likhet med Kungl. Maj:it och inrikesutskottet föreslår jag att dessa båda sistnämnda organ lokaliserar till Kalmar.

I detta anförande instämde herr Krönmark (m).

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Bara två korta kommentarer!

Herr Gustavsson i Alvesta tog upp vad jag sagt här i förmiddags angående centerpartiets agerande på olika punkter. Han citerade ur inrikesutskottets betänkande 1972:28 s. 28. Men vad han inte citerade var vad utskottet där sist anför och som är relevant: "Sammantaget finner utskottet att de i propositionen förordade befolkningsramarna ger uttryck för en med hänsyn till osäkerheten i den framtida utvecklingen nödvändig flexibilitet och en efter tillgängliga resurser avpassad planeringsnivå. Utskottet tillstyrker därför de i propositionen förordade befolkningsramarna. I följd härav avstyrkes motionens förslag i motsvarande del." Där är det klart utsagt vad riksdagen och utskottet anfört om befolkningsramarna, men det som herr Gustavsson citerade är bara en passus i skrivningen.

Till herr Schött, som i debattens absolut sista skälvande minut försöker frälsa sin själ, vill jag bara säga att det finns ett gammalt ordspråk som stämmer bra in på herr Schött – och i det här fallet även på herr Krönmark: "När jag har fått mitt och väl det och andra har fått sitt och knappt det, då är jag nöjd."

Herr GUSTAVSSON i Alvesta (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är ganska märkligt att herr Fagerlund, som är vice ordförande i inrikesutskottet, har så liten respekt för vad ett tydligen enigt utskott har sagt och som riksdagen har anslutit sig till att han försöker citera något annat för att ta tillbaka vad inrikesutskottet har skrivit.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Det har sagts mig att herr Signell i ett anförande i dag har kritiserat ett yttrande som jag har fällt vid ett möte i Skaraborgs län härförleden. Jag sade där att skaraborgarna till riksdagen bör sända riksdagsmän som talar för länet; inte sådana som tiger för länet. Av det har tydligen herr Signell känt sig träffad.

Sedan jag hört herr Signells anförande refererat slår mig plötsligt den tanken, att det kanske kan vara bättre att han tiger än att han talar.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av herr Östrands anförande tidigare i kväll.

Det var utomordentligt intressant att lyssna på herr Östrand när han tog sina socialdemokratiska bänkkamrater i försvar för det sätt varpå dessa nonchalerade sitt eget län och dess intressen vid voteringen 1971 om myntverkets lokalisering. Som alla vet, och som också alla är medvetna om i Hälsingland, hade det endast behövts att två av de socialdemokratiska ledamöterna hade röstat för myntverkets placering i Söderhamn; då hade myntverket kommit dit.

Herr Östrand säger nu att det inte är myntverket i och för sig som han är intresserad av att få till Söderhamn, utan att det är en fråga om sysselsättning. Ja, just det! Men lokalisering av myntverket till Söderhamn hade inneburit ökad sysselsättning för kommunen.

Det mest intressanta i herr Östrands anförande var emellertid den deklaration han gav, att genom att L M Ericsson nyanställer folk i Söderhamn regeringen därmed anser sig ha infriat sitt löfte till Söderhamn om lokalisering dit. Den deklarationen är en stor besvikelse för mig, för alla andra – förmodar jag – än de socialdemokratiska ledamöterna på Gävleborgsbänken och inte minst för alla oss som bor i länet. Regeringen har utlovat lokalisering i någon form, och vi har frågat gästande statsråd som har kommit till länet: Vad får Söderhamn i stället för myntverket? Och när? Alla har vi trott att det löftet skulle infrias, om inte förr, så åtminstone inför valet. Nu säger herr Östrand att med utbyggnaden av LM är regeringens löfte om lokalisering förverkligat.

Det är väl inte att undra på om man är besviken! Men man kanske ändå inte borde vara det; vid det här laget känner vi i Hälsingland verkligen i själ och hjärta regeringens bristande intresse för vårt landskap. Jag skulle kunna stå här och räkna upp många exempel på det. Jag kan exempelvis nämna frågan om skidproduktionen. Vi har i det allmänna stödområdet i Hälsingland två stora skidfabriker, i Hudiksvall och Edsbyn, där man på grund av snöfattiga vintrar har haft en överkapacitet och alltså inte kunnat utnyttja sina resurser. Trots det satsade regeringen åtskilliga miljoner på en ny skidfabrik i Norrbotten. Det kan befaras att detta regeringens handlande kommer att öka arbetslösheten ytterligare i vårt landskap.

Vi kan också konstatera att Hälsingland inte har tilldelats någon statlig verksamhet vare sig i den här omgången av omlokaliseringen eller i den tidigare etappen. Till alla skogslänen har något statligt verk lokaliserats, och Hälsingland hör dock till det allmänna stödområdet. Men vi har i vårt landskap inget primärt centrum; vi är offer för regeringens ortsklassificering, och vi upplever verkligen hur dess orättvisor drabbar vårt landskap. Jag kan som exempel ta Ljusdalsregionen med dess negativa befolkningsutveckling. Där behövs en expansion, men därifrån planerar man nu att flytta domstolen till Hudiksvall.

Jag skall inte trötta kammarens ledamöter med fler exempel – jag vill bara verkligen beklaga den deklaration som herr Östrand avgav.

Tisdagen den
22 maj 1973*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Herr ÖSTRAND (s):

Herr talman! Fru Jonäng beklagade den deklaration som jag har avgivit. Ni är givetvis på den borgerliga kanten i Hälsingland vid det här laget mycket besvikna. Ni kan nu inte längre bedriva den småskurna partipolitik som ni har bedrivit under de två senaste åren. Här har ni sugit på en karamell så långt det går. Och det är klart att det är en besvikelse för er att ni inte kan fortsätta att suga på den karamellen fram till valet den 16 september.

När man lyssnade på fru Jonäng -- jag var tyvärr inte inne i kammaren hela tiden -- fick man det intrycket att det viktigaste för fru Jonäng liksom för herr Nordgren inte är att få så många arbetstillfällen som möjligt till Hälsingland utan att få nylokalisering. Och då skall det inte vara någon annan nylokalisering än just myntverket.

Jag måste upprepa en gång till att vi som ett resultat av den motion jag väckte 1969 har fått en utökning av antalet arbetstillfällen som motsvarar fem myntverk, och det är väl i alla fall sysselsättningstillskottet, antalet arbetstillfällen, som är det primära. Om det tillskottet kommer i form av en nylokalisering eller i form av en utökning av en befintlig industri är för mig sekundärt - antalet arbetstillfällen är det viktiga.

När det gäller de regionalpolitiska insatserna över huvud taget så har det sedan 1965 genom de stödåtgärder som vidtagits i vårt län skapats ökad sysselsättning i storleksordningen 2 000 arbetstillfällen. Utan det tillskottet, som är en följd av den aktiva näringspolitik som regeringen och det socialdemokratiska partiet har bedrivit, hade läget naturligtvis varit ett helt annat.

Jag sade tidigare att det kan vara svårt för en moderat riksdagsman att vara bosatt inom norra stodområdet och samtidigt vara anhängare av de fria marknadskrafterna. Det gäller även det parti som fru Jonäng representerar. Riksdagen har för ett tag sedan dragit upp befolkningsramar för de olika länen. Personligen är jag övertygad om att vi inte klarar den målsättningen med nuvarande stödformer. Om vi skall kunna klara målsättningen, måste vi få till stånd en förändring av den ekonomiska strukturen i det här landet, så att samhället och löntagarna får ett avgörande inflytande på industrin, dess utveckling och dess lokalisering. Det innebär naturligtvis att vi måste göra väldigt hårda ingrepp i de fria marknadskrafterna, så jag förväntar mig att vi under 1970-talet kommer att få hårda strider med de borgerliga partierna, när vi skall vandra vidare på vägen mot ekonomisk demokrati.

Det är mot bakgrund av detta man får se de förslag som vårt parti har lagt och kommer att lägga i riksdagen. Det gäller frågor om bättre arbetsmiljö, som bl. a. innebär att skyddsombuden får en helt annan ställning i företagen, det gäller frågor om ökad anställningstrygghet, det gäller frågor om starkare löntagarinflytande över huvud taget, det gäller frågor om styrelserepresentation för de anställda i företaget och det gäller -- det är inte minst viktigt -- förslag som kommer att läggas fram om att få använda AP-fonderna till aktieköp, dvs. som riskvilligt kapital i näringslivet. Allt detta är steg på vägen mot ekonomisk demokrati.

Jag är fullständigt övertygad om att enda sättet för oss -- trots de nuvarande stödinsatserna -- att på sikt lösa dessa regionala problem och få

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

en balanserad utveckling är att stegvis arbeta vidare på vägen mot en ekonomisk demokrati.

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Jag vet inte riktigt om herr Östrand och jag debatterar samma sak. Det är klart att jag i och för sig är väldigt intresserad av att diskutera AP-fonderna därför att där har centern ett utomordentligt fint förslag, exempelvis när det gäller delegering av rösträtten till de anställda och deras organisationer. Det är det löntagarinflytandet som herr Östrand talade om, och jag hoppas verkligen på den dag då löntagarna får ett avgörande inflytande på lokalisering och utlokalisering. Jag är helt övertygad om att vi i Hälsingland då kommer att få en bättre utlokalisering och sysselsättning än den som regeringen ger oss.

Herr Östrand säger att de borgerliga i Hälsingland är besvikna. Jag tror alla är besvikna – men kanske är alla i Hälsingland borgerliga efter alla socialdemokratiens misslyckanden och bristande intresse för vårt landskap.

Jag är inte nämnvärt intresserad av karamellsugning, men jag anser att man borde kunna kräva att en regering uppfyller sina löften. Jag tycker att det är det minsta kray man bör ställa och har rätt att ställa på en regering.

Det viktigaste och det mest primära för mig är att vi får bättre sysselsättning i vårt landskap. Det spelar i och för sig ingen roll om det är utlokalisering eller utvidgning av industri. Huvudsaken är att vi får sysselsättning. Det har visat sig att den socialdemokratiska regeringen i varje fall inte kan ge Hälsingland möjligheter till en ökad sysselsättning. Våra arbetslöshetsciffror visar att Gävleborgs län hör till de län som har haft de största ökningarna av arbetslösheten under de senaste åren. Det vet herr Östrand lika bra som jag.

Jag vill bara än en gång understryka att jag hade förväntat mig att regeringen skulle ha uppfyllt det löfte man givit till Söderhamn.

Herr SIGNELL (s):

Herr talman! Herr Wikström vände sig till mig och citerade ett ordspråk. Jag skulle gärna vilja säga till herr Wikström att innan han åkte ner till Tidaholm borde han ha lärt sig att de socialdemokratiska ledmöterna från Skaraborgs län inte tiger i riksdagen utan säger sin mening. Eftersom herr Wikström tillhör den kristna falangen inom folkpartiet borde det ha varit på sin plats att han också tänkt på ett bibelord: "Du ska icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa."

Herr NILSSON i Kalmar (s):

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära ordet i den här debatten men gör det med anledning av herr Schötts yrkande. Jag tycker för min del att det yrkande som herr Schött har lagt fram är mycket ovanligt. Jag förstår att han är ute efter att frälsa sig för sina hemmaväljare. Man blir väl litet förvånad när man ser att Kalmar skall ha sitt och de övriga inte någonting. Om herr Schött vill dra sig ur det som moderata samlingspartiet har kokat ihop, skulle man kunna göra det på ett betydligt

snyggare sätt. Jag är också förvånad över att partiets vice ordförande ställer sig bakom detta yrkande.

Man har i debatten tidigare frågat vilken politik som skulle föras om vi fick en borgerlig regering. Jag tycker att herr Schötts utspel med stor tydlighet visar vart det i så fall skulle bära hän.

Tillåt mig avslutningsvis säga, ärade kammarledamöter, att jag skäms på Kalmar läns vägnar att ett sådant här yrkande har framställts.

Herr WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag svarade i ett kort inlägg på ett tidigare yttrande med kritik mot mig av herr Signell som jag inte var underkunnig om — jag var inte närvarande i kammaren när det fälldes. I mitt inlägg gav jag uttryck för tvekan om vilket som var bäst för Skaraborgs län: att herr Signell talade eller att han teg. Numera vet jag vilket som är bäst!

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Herr Nilsson i Kalmar sade inledningsvis att han inte tänkt begära ordet i denna debatt. Jag tror kammaren varit honom tacksam om han stannat vid denna sin första tanke.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av herr Nordgren m. fl. samt 3:o) det av herr Schött under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Nordgren begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Nilsson i Kalmar begärt votering beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 1 antar reservationen nr 1 av herr Nordgren m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det av herr Schött under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nilsson i Kalmar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	78
Nej	—	14
Avstår	—	212

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Nordgren m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nordgren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 225
Nej — 76
Avstår — 4

Punkten 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Eriksson i Arvika m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Eriksson i Arvika begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Eriksson i Arvika m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Eriksson i Arvika begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 154
Nej — 151

Punkterna 3 — 5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1538 av herr Norrby i Åkersberga m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Nordgren, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nordgren begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Nordgren.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

Punkten 8

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1701 av herr Blomkvist m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 10 – 12

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av herr Eriksson i Arvika, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Eriksson i Arvika begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 13 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av herr Eriksson i Arvika.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Eriksson i Arvika begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	223
Nej	–	73
Avstår	–	10

Fru andre vice talmannen Nettelbrandt (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkten 14

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1722 av herr Wijkman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wijkman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Tisdagen den
22 maj 1973

*Omlokalisering av
viss statlig verk-
samhet*

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 15 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1722.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wijkman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	255
Nej	–	44
Avstår	–	6

Punkten 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av herr Eriksson i Arvika, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Eriksson i Arvika begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 16 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av herr Eriksson i Arvika.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Eriksson i Arvika begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	230
Nej	–	73
Avstår	–	3

Punkterna 17 och 18

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1704 av fru Eriksson i Stockholm i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 20 och 21

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 22

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 6 av herr Eriksson i Arvika samt 3:o) motionen nr 1701 av herr Blomkvist m. fl. i motsvarande del, och förklarades den

förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Eriksson i Arvika begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Blomkvist begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 22 antar reservationen nr 6 av herr Eriksson i Arvika röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 1701 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Blomkvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 55
Nej — 79
Avstår — 172

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller inrikesutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 22 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1701 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Blomkvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 226
Nej — 21
Avstår — 58

Punkterna 23 — 33

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 2 Lokaliseringen av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet, m. m.

Föredrogs justitieutskottets betänkande nr 24 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972:1 framlagda förslag rörande lokaliseringen av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet, m. m. jämte motioner.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1972:1, bilaga 4, under punkten D 10 (s. 58 — 65 i utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden för den 3 januari 1972), såvitt nu var i fråga, föreslagit riksdagen att besluta att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet inrättades i Jönköping fr. o. m. den 1 juli 1973.

Riksdagen beslöt den 5 maj 1972, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i motsvarande del, att en central förvaltningsmyndighet skulle inrättas för domstolsväsendet (JuU 1972:8, rskr 1972:159). Därjämte beslöts att till höstsessionen med 1972 års riksdag uppskjuta frågorna om lokalisering av myndigheten och tidpunkten för dess inrättande. Den 6 december 1972 beslöt riksdagen (JuU 1972:25) att uppskjuta behandlingen av dessa frågor till 1973 års riksdag.

I detta sammanhang hade behandlats

dels följande i anledning av propositionen 1972:1 väckta motioner:

1. 1972:912 av herr Mellqvist m. fl. (s, c, fp, m),
2. 1972:918 av herrar Westberg i Hofors (s) och Haglund (s) vari hemstälts att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1972:1, bilaga 4, beslutade att den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet lokaliserades till Sandviken,

dels följande i anledning av propositionen 1973:55 angående omlokalisering av viss statlig verksamhet väckta motioner:

3. 1973:1719 av herrar Olsson i Sundsvall (c) och Winberg (m) vari hemstälts att riksdagen beslutade att den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet lokaliserades till Sundsvall,
4. 1973:1721 av herr Westberg i Hofors m. fl. (s, c, fp, m, vpk) vari hemstälts att riksdagen vid sin behandling av frågan om lokaliseringen av domstolsverket beslutade förlägga verket till Gävle-Sandviken med slutlig placering i Sandviken.

Motionerna under 3 och 4 hade remitterats till inrikesutskottet. De hade därefter jämte yttrande överlämnats till justitieutskottet.

Utskottet hemställde

A. att riksdagen, beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972:1 bilaga 4 punkten D 10 i denna del samt med avslag på motionerna 1972:912, 1972:918, 1973:1719 och 1973:1721 beslutade att myndigheten skulle förläggas till Jönköping,

B. att riksdagen, beträffande tidpunkten för myndighetens inrättande, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i den under A angivna propositionen i denna del beslutade att myndigheten skulle inrättas fr. o. m. den 1 januari 1975.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Reservationer hade avgivits

1. av herrar Nygren (s) och Johansson i Växjö (c) samt fru Bergander (s) som beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:1719 och med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972:1 bilaga 4 punkten D 10 i denna del samt med avslag på motionerna 1972:912, 1972:918 och 1973:1721 beslutade att myndigheten skulle förläggas till Sundsvall,

2. av herr Westberg i Ljusdal (fp), fru Hjelm-Wallén (s) och herr Måbrink (vpk) som beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet ansett att utskottet under A bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna 1972:918 och 1973:1721 och med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972:1 bilaga 4 punkten D 10 i denna del samt med avslag på motionerna 1972:912 och 1973:1719 beslutade att myndigheten skulle förläggas till Sandviken.

Herr NYGREN (s):

Herr talman! Lokaliseringen av den nya av riksdagen den 5 maj 1972 beslutade centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet, det s. k. domstolsverket, utvecklades redan under fjolåret till en mycket het potatis i justitieukskottet. Det stod redan då klart att det rådde delade meningar om var det nya statliga verket borde förläggas. Jag skall inledningsvis summera ärendegången.

I statsverkspropositionen 1972 föreslog statsrådet och chefen för justitiedepartementet att en ny central förvaltningsmyndighet skulle inrättas för domstolsväsendet. Den nya myndigheten borde, ansåg statsrådet, av "arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkt" lokaliseras till en ort i södra eller mellersta delen av landet. Statsrådet stannade för södra Sverige och föreslog Jönköping.

Ärendet vandrade till justitieukskottet, som genom att begära ett yttrande från riksdagens inrikesutskott markerade att man ansåg att förläggningsorten borde bedömas ur regionalpolitisk avvägningssynpunkt. Så långt var utskottet enigt.

Men när inrikesutskottet avgav sitt yttrande den 29 februari i fjol, blev det snart klart att det fanns delade meningar inom justitieukskottet om lokaliseringsorten. Inrikesutskottet föreslog då ett uppskov med avgörandet så att man fick studera ett då väntat förslag från delegationen för utlokalisering av statlig verksamhet. Var det inte möjligt med uppskov, förordade inrikesutskottet enhälligt Sundsvall som lokaliseringsort för det nya verket.

Den 27 april i fjol begärde justitieukskottet uppskov med avgörandet i lokaliseringsfrågan till höstsessionen 1972. Riksdagen biföll denna begäran. Strax efter riksdagens beslut kom slutrapporten från delegationen, men utskottet kände behov av ytterligare uppskov, och den 28 november i fjol begärde man att det slutliga ställningstagandet skulle skjutas till 1973 års riksdag. Även denna begäran bifölls av riksdagen.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Utskottet har varit enhälligt i framställningarna om uppskov, och man är också enig om att riksdagen nu bör avgöra frågan. Men därmed är det slut på enigheten.

Justitieutskottets ledamöter har haft god tid på sig att sätta sig in i detta lokaliseringsärende. Vi har på ort och ställe studerat de tre städernas möjligheter att ta emot det nya verket. Dessa studier har inte dömt ut någon av platserna Sundsvall, Jönköping och Sandviken.

Utskottet har också fått goda råd, som man redan i februari 1972 ansåg nödvändiga för att kunna bedöma denna fråga, dels från inrikesutskottet, som avgivit två yttranden i detta ärende, dels från delegationen för utlokalisering av statlig verksamhet, som också prövat lokaliseringsfrågan vid två tillfällen, först i yttrande till domstolsverksutredningen den 18 mars 1971 och sedan i delegationens slutrapport den 16 maj i fjol.

Båda dessa tunga rådsinstanser har varit eniga i sina yttranden och ställningstaganden. Man har sagt att Sundsvall bör väljas som lokaliseringsort för det nya statliga verket.

Men trots den långa betänketiden och trots de enhälliga goda råden har justitieutskottet hamnat i en ovanligt kluren situation – en majoritet som förordar Jönköping och två minoritetsgrupper, en för Sundsvall och en för Sandviken som lämpligaste ort för det nya statliga verket. Vi är tre ledamöter i utskottet som anser att domstolsverket bör förläggas till Sundsvall. Låt mig nämna några av skälen som fått oss att inta den ståndpunkten.

1. Sundsvall ligger geografiskt i Sveriges mitt.

2. Sundsvall har mycket goda kommunikationer, som påståtts vara av så stor betydelse för det nya domstolsverket. Med flyg kan man över dagen nå de flesta orter som kan vara aktuella att besöka för verkets tjänstemän, med en acceptabel vistelsetid för förrättning. Några exempel:

Luleå når man och kan stanna 6 timmar för förrättning, Umeå 9 timmar, Östersund 10, Stockholm 9, Halmstad 6, Kalmar, Jönköping och Karlstad 5 timmar. Flygtiden till Göteborg är 2,5 timmar, till Jönköping, Halmstad och Kalmar – för att ta några av de mest avlägsna orterna – 3,5 timmar. Tågförbindelserna är också mycket goda till och från Sundsvall.

3. Sundsvall är en attraktiv lokaliseringsort. Det har omvitnats av de statliga myndigheter som redan flyttat dit. Inom de två avdelningar av kammarrätten som lokaliserats till Sundsvall är man mycket belåten – det betyget har jag fått från kammarrättens ledning i Stockholm. Man har haft lätt att få folk till Sundsvall. Helt nyligen sökte man två kammarrättsråd. Man fick tolv sökande, därav tre regeringsrättssekreterare.

4. Sundsvall har redan av riksdagen angetts som lämplig lokaliseringsort för statliga myndigheter med en över landet mera utspridd och mera kontaktintensiv verksamhet än den nu aktuella – jag avser centrala studiehjälpsnämnden och statens personalpensionsverk.

5. Sundsvall har stora behov av förstärkningar med ny förvaltningsysselsättning för att kompensera de många tjänster som nu håller på att bortrationaliseras vid SCA:s centrala förvaltning – bolagets huvudkontor i Sundsvall.

6. Sundsvall har haft en långt mindre gynnsam utveckling befolkningsmässigt och skattekraftsmässigt än de andra två aktuella orterna Jönköping och Sandviken. Några exempel:

Från 1960 till 1971 ökade folkmängden i Jönköpings storkommun med drygt 12 500 invånare, i Sundsvall med endast drygt 6 000. Såväl Jönköping som Sandviken har sedan 1965 i storkommunerna haft en betydligt kraftigare skattekraftsutveckling än Sundsvall. Sandviken redovisar i dag drygt 124 skattekrönor per invånare i kommunen och Jönköping har 109, medan Sundsvall inte har mer än 106.

Vi anser dessa regionalpolitiska argument vara mycket starka för Sundsvall.

Vi tre i justitieutskottet som reserverat oss för verkets förläggande till Sundsvall anser att den nu aktuella lokaliseringen skall bedömas på precis samma sätt som alla andra aktuella utlokaliseringar. Vi anser inte – som utskottets majoritet – att några speciella effektivitetsskäl i just domstolsverkets fall skall ta över de regionalpolitiska avvägandena. Vi anser att verket kan fungera mycket effektivt också i Sundsvall.

Men frågan är om inte det allra tyngsta argument som vi vill framföra för Sundsvall som lokaliseringsort är det uttalande som riksdagen gjorde 1971 om att de fyra nordligaste länen i första hand bör ifrågakomma vid lokalisering av statlig verksamhet. Sundsvall är den enda av de här tre aktuella orterna som ligger inom denna av riksdagen prioriterade del av vårt land.

Vi kan inte förstå varför inte riksdagen skulle stå fast vid den för två år sedan intagna ståndpunkten i detta avgörande. När man har en enhällig rekommendation från riksdagens inrikesutskott och en enhällig rekommendation för Sundsvall från delegationen för utlokalisering av statlig verksamhet, så tycker vi att det bör vara helt avgörande för att det nya domstolsverket bör förläggas till Sundsvall.

Herr talman! Jag ber med den motiveringen att få yrka bifall till reservationen 1 i justitieutskottets betänkande nr 24.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herr Johansson i Växjö (c), fru Bergander (s), herrar Dahlberg (s), Stadling (s), Jonsson i Husum (s) och Nilsson i Östersund (s) samt fru Hansson (s).

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Efter den redogörelse som herr Nygren här har lämnat om ärendets handläggning kan jag fatta mig kort och gå direkt på vad jag har att säga om den reservation som jag företräder i utskottet.

Lokaliseringen av domstolsverket har kommit att splittra justitieutskottet, dessutom har den ställt två utskott mot varandra. Tre orter är främst aktuella: Jönköping, Sundsvall och Sandviken. Jag vill här helt kort ange några skäl varför just Sandviken bör vara den ort som får domstolsverket.

Om jag skulle vara riktigt kortfattad kunde jag ange dessa två skäl:

1. Därför att Sandviken ur effektivitetssynpunkt har ett bra läge.
2. Därför att starka regionalpolitiska skäl talar för en förläggning dit.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Självfallet är det angeläget att fästa allra största vikt vid effektivitets-synpunkterna, och det är vad justitieutskottet särskilt har understrukt. Justitieministern anförde i 1972 års statsverksproposition, bilaga 4, s. 64, bl. a. följande: "Erfarenheten har visat att personliga kontakter främst mellan domstolarna och ett centralt organ genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna – inte minst deras inskrivningsavdelningar – blir ett oundgängligt inslag i verksamheten." Domstolsväsendets organisationsnämnd (DON) är av samma mening och finner det ur såväl arbeteekonomiska som kostnadsmässiga skäl angeläget att verket förläggs till den del av landet i vilken tyngdpunkten av verksamhetsfältet är belägen. Detta är otvivelaktigt, framhåller DON, mellersta Sverige och då främst Stockholmsregionen. Täta kontakter torde också krävas med andra centralmyndigheter som statskontoret, riksrevisionsverket, rikspolisstyrelsen, byggnadsstyrelsen, riksskatteverket och statens personalutbildningsnämnd.

När det då av regionalpolitiska skäl inte kan komma i fråga att förlägga det nya verket till Stockholm måste vi fråga oss vilken av de föreslagna orterna som ligger bäst till om vi tar stor hänsyn till effektivitetssynpunkterna men samtidigt – i likhet med inrikesutskottet – vill få ut största möjliga effekt ur regionalpolitisk synpunkt.

Inrikesutskottet har stannat för Sundsvall och därvid åberopat ett riksdagsbeslut från 1971, som innebär att de fyra nordligaste länen bör speciellt beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. Men mot detta kan anföras att läget i dag är ett helt annat än det var 1971. Gävleborgs län har i dag så stora svårigheter att brottas med när det gäller sysselsättning och befolkningsutveckling att det finns all anledning för statsmakterna att ta hänsyn därtill vid beslutet om domstolsverkets lokalisering. Länet är bland de län som drabbats allra mest av arbetslösheten. Gävleborgs län hade under 1972 en betydligt större befolkningsminskning än t. ex. Västernorrlands län. När Västernorrlands län förlorade 226 invånare minskade Gävleborgs län med hela 636 personer. Jag vågar därför tro att riksdagsbeslutet från 1971 skulle ha blivit ett annat om det tillkommit i år. Då hade Gävleborgs län varit med bland de län som skulle särskilt komma i fråga vid utlokalisering. Det borde åtminstone ha varit så.

Jönköping har enligt propositionen den fördelen att vara beläget i den del av landet, där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är störst. En tillgänglig statistik visar att så är fallet beträffande antalet tingsrätter. Om vi drar en cirkel med 20 mils radie – det är ett avstånd som man reser fram och åter på dagen med bil – med Jönköping som centrum finner vi där 2 hovrätter, 1 kammarrätt, 46 tingsrätter och 5 hyres- och arrendenämnder.

Gör vi samma sak beträffande Sandviken finner vi inom den cirkeln högsta domstolen, regeringsrätten, 1 hovrätt, 1 kammarrätt, 33 tingsrätter och 4 hyres- och arrendenämnder men då är att märka att t. ex. Svea hovrätt har 12 avdelningar med ca 220 anställda, dvs. nästan lika många som alla de andra hovrätterna tillsammans. Antalet ordinarie domare i tingsrätt är inom Sandvikens cirkel 230, inom Jönköpings 198.

Sundsvall kommer i detta avseende långt efter med 1 hovrätt, 2

kammarrättsavdelningar, 11 tingsrätter och 2 hyres- och arrendenämnder.

Till detta bör läggas att man från Sandviken även når de centralmyndigheter som jag tidigare nämnde inom det här angivna reseavståndet.

Effektivitetssynpunkterna talar enligt min mening till förmån för Sandviken. Till detta kommer att centralnämnden för fastighetsdata skall utlokaliseras till Gävle, och för båda dessa parter måste det vara en fördel att ligga nära varandra. Det kan också i det sammanhanget vara värt att understrykas att Sandviken har mycket välbelägen tomtmark för de permanenta lokaler som domstolsverket måste få men dessutom kan erbjuda förnämliga provisoriska lokaler i ett nybyggt Folkets hus. Lokalbehovet har beräknats till 3 000 kvadratmeter, och den lokalyta som kommer att stå till förfogande i det nämnda provisoriet är 3 025 kvadratmeter.

Till förmån för Sandviken talar också de regionalpolitiska skälen. Sandviken är i ännu större behov än Sundsvall av att få verket i fråga. En förläggning av domstolsverket till Sandviken skulle ge kommunen arbetstillfällen, som den är i mycket stort behov av, inte enbart på grund av att dessa arbetstillfällen har en inte obetydlig sysselsättningseffekt utan även därför att de motverkar näringslivets snedstruktur. Det torde också finnas anledning påminna om att Sandviken med tillmötesgående av önskemål från regeringens sida avstått från sysselsättningstillfällen till förmån för andra orter, t. ex. Sveg, Bollnäs och Tierp, och bör kunna göra anspråk på någon form av kompensation för detta. Både Jönköping och Sundsvall blir tillgodosedda på annat sätt, medan Gävle—Sandviken inte får någonting alls om inte domstolsverket förläggs till Sandviken.

Då det för en förläggning till Jönköping eller Sundsvall åberopats att på dessa orter finns hovrätter vill jag anföra följande ur domstolsutredningens betänkande. Det bör tilläggas, säger domstolsutredningen, att om domstolsverket anses böra förläggas till ort utom Stockholm, det enligt utredningens mening i och för sig inte är nödvändigt att förlägga verket till en hovrättsstad. Det har också framhållits att det kan vara en fördel att verket inte ligger i en sådan stad.

Väger man samman både effektivitetssynpunkter och regionalpolitiska skäl talar det mesta, enligt min mening, för Sandviken som lokaliseringsort för det nya verket. När nu utskotten har stannat vid olika uppfattning genom att det ena har tryckt på främst effektivitetssynpunkterna och det andra på regionalpolitiska synpunkter, tycker jag det vore en god kompromiss, om man ginge varandra till mötes och stannade för Sandviken såsom lokaliseringsort för domstolsverket. Justitiekommittén har också vid sitt besök i Sandviken haft tillfälle att konstatera att Sandviken har goda möjligheter att ta emot verket. Sandviken är således ett klokt val, och jag ber att få yrka bifall till reservationen 2.

Herr OLSSON i Sundsvall (c):

Herr talman! När riksdagen i fjol beslöt att ett domstolsverk skulle inrättas skedde det under stor oenighet. Endast med 14 rösters marginal bifölls propositionen. Frågan om lokalisering av verket har uppskjutits två gånger, och när riksdagen i dag skall fatta beslut om denna lokalisering förefaller oenigheten vara lika stor, men till skillnad från

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

beslutet om inrättandet följer de skilda åsikterna om lokaliseringen inte partilinjerna.

Domstolsverksutredningen hade bl. a. att undersöka om det nya verket kunde förläggas utanför Storstockholmsområdet. När det gällde den frågan inhämtades yttrande från delegationen för lokalisering av statlig verksamhet. Denna delegation fann därvid både Jönköping och Sundsvall vara lämpliga lokaliseringsorter men förordade Sundsvall.

Delegationen berörde vissa andra verksamheter i Sundsvall, bl. a. hovrätten samt de två avdelningar av kammarrätten som då väntades förläggas till Sundsvall, och fastslog följande: "Delegationen anser således att övervägande skäl talar för att domstolsverket förläggs till Sundsvall."

Regeringen föreslog dock i statsverkspropositionen 1972 att domstolsverket skulle förläggas till Jönköping. I sin slutrapport 1972, alltså avlämnad efter propositionen, vidhåller delegationen sitt tidigare ställningstagande till domstolsverkets lokalisering, och delegationen fastslår att den inte funnit att några nya omständigheter tillkommit som gett anledning till ändrad bedömning.

Inrikesutskottet fick i fjol tillfälle att till justitieutskottet yttra sig över domstolsverkets lokalisering och föreslog i första hand uppskov med lokaliseringsbeslutet och i andra hand beslut om lokalisering till Sundsvall. Både under fjolårets vårsession och höstsession beslöt riksdagen att uppskjuta avgörandet av frågan om lokaliseringen. Anledningen till uppskoven var enligt av riksdagen godkänt uttalande av justitieutskottet "att det skulle vara fördelaktigt om frågan om verkets lokalisering kunde bedömas i ett större sammanhang, där förslag föreligger rörande planerad, fortsatt utlokalisering av statlig verksamhet".

Nu har alltså den tidpunkt kommit när riksdagen i ett större lokaliseringspolitiskt sammanhang skall besluta om lokalisering av domstolsverket.

Inrikesutskottet som även i år fått tillfälle att yttra sig har även nu, efter en sammanvägning av regionalpolitiska faktorer och intresset för en rationell verksamhet, enhälligt – med representanter för alla fem partierna – uttalat sig för lokalisering till Sundsvall och därigenom tillstyrkt motion 1719 av herr Winberg och mig. Inrikesutskottet tog därvid bl. a. hänsyn till riksdagens enhälliga uttalande vid omlokaliseringsbeslutet 1971 att de fyra nordligaste länen skulle gynnas vid en fortsatt omlokalisering av statlig verksamhet.

Trots inrikesutskottets enhälliga yttrande föreslår nu majoriteten av justitieutskottet att domstolsverket lokaliseras till Jönköping, medan tre ledamöter, boende i olika delar av landet, reserverat sig till förmån för en förläggning till Sundsvall samt tre ledamöter reserverat sig för Sandviken. Avgörande för utskottsmajoritetens ställningstagande förefaller vara att Jönköping är beläget i den del av landet, där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är störst och att Jönköping anses ha ett försteg ur kommunikations- och kontaktsynpunkt. Självfallet måste alla lokaliseringsbeslut ta hänsyn till både möjligheter att tillgodose regionalpolitiska strävanden och kraven på effektivitet och ekonomi inom berörda verk.

Vi har tidigare i dag med stor majoritet i riksdagen beslutat om

omlokalisering av nio myndigheter och delar av ytterligare sex myndigheter med sammanlagt drygt 3 700 anställda. Inrikesutskottet har ensamt i riksdagen behandlat omlokaliseringsfrågorna. Riksdagen har exempelvis beslutat omlokalisera förvaltningar inom försvaret utan att försvarsutskottet fått yttra sig, jordbruksnämnden utan att jordbruksutskottet fått yttra sig och vägverket utan att trafikutskottet fått yttra sig. Men genom att det nu gäller det nyinrättade domstolsverket och det inte är fråga om ett omlokaliseringsärende, är det justitieutskottet och inte inrikesutskottet som svarat för behandlingen. Inrikesutskottet måste dock betraktas som det utskott i riksdagen som främst kan lägga regionalpolitiska synpunkter på lämpligheten av statlig lokalisering och vars synpunkter måste väga tyngst i detta sammanhanget.

Uppenbart är att de instanser, som främst bedömt lokaliseringen av domstolsverket ur regionalpolitisk synpunkt – men självklart även ur annan lämplighetssynpunkt – har förordat Sundsvall. Varför? Ja, helt enkelt därför att förutsättningarna för en lokalisering till Sundsvall är tillfredsställande och därför att Sundsvall och Västernorrlands län behöver alla arbetstillfällen man kan få, för att undvika fortsatt folkminskning i länet. Jag kan nämna att folkminskningen i länet under 1960-talet var ungefär 10 000 människor och att sysselsättningsgraden nu är betydligt lägre än riksgenomsnittet. Antalet förvärsarbetande i Västernorrlands län minskade med nära 10 000 under femårsperioden 1965–1970. Ibland möter man påståendet att Sundsvall utvecklas så starkt att kommunen inte behöver gynnas speciellt. Men Sundsvallsdistriktet riskerar även det att stagnera. Sundsvall och Timrå, som tillsammans av riksdagsmajoriteten klassats som primärt centrum, har exempelvis under den nyss nämnda femårsperioden knappast någon ökning alls av antalet sysselsatta. Vi behöver alla arbetstillfällen för att över huvud taget kunna klara länets ställning. Sysselsättningsproblemen inom Västernorrlands län – främst beroende av strukturomvandlingen – är tidigare väl kända av riksdagen.

Lokaliseringen av statlig verksamhet till Sundsvall har tyvärr blivit av mindre omfattning än delegationen för lokalisering av statlig verksamhet ursprungligen föreslog. Endast en del av riksförsäkringsverket förläggs nämligen dit, medan delegationen 1970 föreslog hela verket. Riksdagen beslöt dessutom år 1971 att statens personalpensionsverk med 245 anställda skulle omlokaliseras till Sundsvall. Men senare har en utredning uttalat sig för att detta verk på sikt inte skall bestå som självständig enhet utan att dess uppgifter skall överföras till andra myndigheter. Endast den del av personalpensionsverket som föreslås uppgå i riksförsäkringsverket skulle i så fall komma att lokaliseras till Sundsvall. En lokalisering till Sundsvall av domstolsverket skulle vara en välbehövlig kompensation för eventuellt bortfall av personalpensionsverket.

Helt kort något om Sundsvalls lämplighet som lokaliseringsort för domstolsverket; herr Nygren har tidigare anfört åtskilliga synpunkter på den frågan.

Kommunen har sedan 1940-talet hovrätt, och nyligen har två avdelningar av kammarrätten flyttats till Sundsvall. Dessutom har hyresnämnderna för Västernorrlands och Jämtlands län liksom Sundsvalls

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

tingsrätt kansliort i Sundsvall. Domstolsverket bör passa bra in på denna ort.

Kommunen har goda förutsättningar att ta emot verket och dess personal. Särskilt rättscentrum är under uppförande, och bostadsfrågan för dem som skall flytta till Sundsvallsdistriktet är lätt att lösa. Skolsituationen i kommunen är god, särskilt sedan viss systematiserad, decentraliserad akademisk utbildning lokaliserats dit.

Ur kommunikationssynpunkt ligger Sundsvall otvivelaktigt rätt väl till. Flyg- och tågförbindelserna med Stockholm är både många och snabba. Även till övriga delar av landet är resemöjligheterna goda.

Min medmotionär, herr Winberg, kommer senare i kväll att ta upp frågan om domstolsverkets uppgifter och förutsättningarna för verket att fungera tillfredsställande i Sundsvall. Därför skall jag inte nu anlägga flera synpunkter på Sundsvalls lämplighet.

Herr talman! Jag hoppas att riksdagens ledamöter i denna lokaliseringsfråga liksom de gjorde i voteringen i föregående ärende skall lita på inrikesutskottets bedömning och följa dess enhälliga yttrande genom att rösta för den reservation som har fogats till justitieukskottets betänkande av herr Nygren, herr Johansson i Växjö och fru Bergander och därigenom medverka till att domstolsverket lokaliseras till Sundsvall.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen 1.

Fru KRISTENSSON (m):

Herr talman! När riksdagen förra året fattade beslut om inrättandet av ett domstolsverk var de borgerliga ledamöterna i justitieukskottet emot ett sådant förslag. Vi menade att man inte behövde inrätta ett statligt verk för administrativa och andra uppgifter utan att det räckte med den organisation som för närvarande finns, nämligen DON. Men nu har riksdagsmajoriteten fattat beslut om inrättandet av verket, och då finns det självfallet all anledning för samtliga ledamöter att ta ställning till vart verket skall lokaliseras.

Då riksdagen fattade beslut om att verket skulle inrättas var utskottet och därmed riksdagen mycket noga med att understryka att denna verksamhet inte skulle få innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gällde den dömande verksamheten. Men det finns anledning att understryka att kravet på självständighet i den dömande verksamheten inte utesluter eller står i motsatsställning till en strävan att rationalisera domstolsarbetet och göra verksamheten inom domstolsväsendet så effektiv som möjligt. Man måste försöka få fram rationella arbetsmetoder och lämpliga tekniska hjälpmedel och liknande, och sådana åtgärder är det tänkt att domstolsverket skall försöka initiera.

För att dessa arbetsuppgifter skall kunna fullgöras på ett effektivt och tillfredsställande sätt krävs det, som bl. a. domstolsverksutredningen framhöll, att verkets tjänstemän företar en omfattande inspektions- och besöksverksamhet hos domstolarna. Man säger också: "Erfarenheten har visat att personliga kontakter främst mellan domstolarna och ett centralt organ genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna – inte minst deras inskrivningsavdelningar – blir ett oumbärligt inslag i

verksamheten.”

Det är väl inte så konstigt att justitieutskottet vid sin bedömning av den här frågan inte enbart lägger lokaliseringssynpunkter på ärendet utan vill tillmäta effektivitetssynpunkterna stor betydelse. Skulle man renodla frågan och enbart se till effektivitetssynpunkterna, har utskottet den uppfattningen att starka effektivitetsskäl talar för att verket skulle förläggas till Storstockholmsområdet. I det ställningstagandet får vi stöd bl. a. från samtliga hovrätter, som i första hand har förordat en förläggning till Storstockholmsområdet. Som andrahandsplacering har samtliga hovrätter med undantag av en förordat Jönköping som det bästa alternativet.

Justitieutskottet har dock inte enbart velat ta hänsyn till effektivitetssynpunkter utan också ansett att vi bör väga in lokaliseringssynpunkter. När det gäller placeringen av ett nyinrättat verk tycker vi att det finns skäl att söka en förläggningsort utanför Stockholmsområdet, och då vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på att inrikesutskottet för sin del har uttalat att samtliga de orter som föreslås, antingen i propositionen eller i de aktuella motionerna, kan anses vara acceptabla lokaliseringsorter för verket.

Vi har, som vi hörde av herr Nygrens tidigare redogörelse här, haft god tid på oss att fundera på den här frågan, och vi har begagnat den tiden bl. a. till att besöka tre av de aktuella orterna. Vi har gjort dessa besök antingen enbart för att se på respektive ort från denna synpunkt eller också i samband med andra arbetsuppgifter. Vi har naturligtvis konstaterat att var och en av de tre orterna — jag avser alltså Jönköping, Gävle-Sandviken och Sundsvall — mycket gärna ser att domstolsverket placeras just där. På samtliga platser har man lovat att göra vad man kan för att verket skall bli väl mottaget och att ordna på bästa sätt för verket och dess personal, och det har vi ingen anledning att betvivla.

Därmed kvarstår frågan var verket kan fungera på det mest effektiva sättet. Då har jag, liksom utskottets majoritet, stannat för att det förslag som finns i propositionen, nämligen Jönköping, ändå är det förslag som ur effektivitetssynpunkt fyller de största kraven. Jönköping ligger ju i den del av landet där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är störst. Jönköping har också ganska goda kommunikationer och därmed goda möjligheter att få kontakt med de myndigheter som verket skall ha överinseende över. En ytterligare synpunkt kan vara att Jönköping är en hovrättsort. Man får väl tänka sig att under olika tider till verket måste inlånas befattningshavare från en hovrätt, och då är det mest praktiskt för de anställda att inte behöva byta bostadsort, utan att personal kan rekryteras från den på orten befintliga hovrätten.

Jag vill alltså, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan under punkten A.

Det kanske förtjänar framhållas att utskottet i ett avseende är helt enigt; det är i fråga om tidpunkten för verkets inrättande. Vi föreslår att verket skall inrättas fr. o. m. den 1 januari 1975. Denna hemställan finns intagen under punkten B, till vilken jag också yrkar bifall.

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Herr ERIKSSON i Arvika (fp):

Herr talman! Det är alltid en viss risk att ett *yttrande* från ett utskott till ett annat kommer något i skymundan i ett utskottsbetänkande av den typ vi nu behandlar. Jag vill därför helt kort rikta uppmärksamheten på några skrivningar i det yttrande som ett helt enigt inrikesutskott har avgivit till justitieutskottet.

Vi har, som någon talare tidigare har påpekat, i vårt yttrande påmint om det riksdagsuttalande som gjordes 1971, då riksdagen antog inrikesutskottets skrivning om att de fyra nordligaste länen speciellt bör beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. Vi anser för vår del att om man menar allvar med detta uttalande måste vi också, när inte alldeles speciella skäl talar mot det, lokalisera statlig verksamhet just till de fyra nordligaste länen. Jag hävdar för min del – och jag tror att utskottets ledamöter delar den uppfattningen – att det på grund av de stora avstånden i Norrland blir väldigt svårt att finna verk som det är en direkt fördel att lokalisera till de nordligaste länen i stället för till södra och mellersta Sverige. Det finns några undantag, men de är ytterst få. Därför får vi välja ut de verk som får de minsta nackdelarna av en lokalisering till Norrland. Ett sådant verk anser vi i inrikesutskottet att den centrala förvaltningen för domstolsverket är. I jämförelse med andra verk är domstolsverket inte särskilt kontaktintensivt.

Vi förnekar inte att alla de föreslagna orterna – Sundsvall, Falun, Borlänge, Gävle-Sandviken och Jönköping – är acceptabla lokaliseringorter. Justitieutskottets ordförande har påpekat detta, och den uppfattningen står vi för. Var och en av orterna har sin fördel. Justitieutskottets ordförande sade att justitieutskottet känner till dessa orter. Inrikesutskottet känner också mycket väl till dem – vi har inte bara besökt en del av dem utan också tagit nära del av problemen i orterna i samband med att verk har utlokaliserats till samtliga nämnda orter.

När vi har vägt samman möjligheten att bedriva en så rationell verksamhet som möjligt, med de regionalpolitiska faktorerna har vi i inrikesutskottet enigt stannat för Sundsvall. Om riksdagen biträder det förslaget ligger det helt i linje med 1971 års riksdagsuttalande.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp) kort genmäle:

Herr talman! Inrikesutskottets ordförande fäster stor vikt vid riksdagsbeslutet 1971, som innebar att de fyra nordligaste länen speciellt skulle beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. Men han har tydligen inte observerat vad jag tidigare har anfört, att läget är ett annat nu än det var 1971.

Gävleborgs län har i dag så stora svårigheter att brottas med när det gäller sysselsättning och befolkningsutveckling att länet med rätta borde finnas med bland de län som speciellt skall ihåggkommas. Jag har hänvisat till arbetslöshetsutvecklingen och befolkningsminskningen. De stora svårigheter vi har att kämpa med gör att mycket starka skäl talar för att Gävleborgs län tas med bland de län som speciellt skall beaktas. Jag tycker inte att man så slaviskt skall följa ett beslut som är fattat 1971, att man avvisar framställningen från Gävleborgs län.

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Fru KRISTENSSON (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle vilja säga några få ord till inrikesutskottets ärade ordförande. Han var mycket mån om att framhålla att inrikesutskottet har varit helt enigt i den här frågan. Vi har noterat det, men vi har också noterat – som jag sade förut – att inrikesutskottet klargör att enligt utskottets uppfattning samtliga de aktuella orterna är acceptabla från lokaliseringssynpunkt. Vi har alltså i justitieutskottet fått göra den lokaliseringspolitiska bedömning som inrikesutskottet bör göra, och sedan har det ankommit på oss i justitieutskottet – i varje fall såsom jag uppfattar vårt arbete – att försöka lägga sakliga synpunkter, effektivitetssynpunkter, på var verket bäst kan fungera. Då kan visserligen inrikesutskottets ordförande säga att vi verkligen har hamnat i olika uppfattningar. Ja, det har vi gjort, men jag tror att vi alla i justitieutskottet försökt att bedöma frågan sakligt.

Möjligen kan vi litet bättre än inrikesutskottet bedöma vilka krav på kontaktverksamhet som domstolsverket kommer att få. Jag tror att om man verkligen sätter sig in i alla de omfattande arbetsuppgifter som domstolsverket skall ha, så inser man att det är just kontakterna med de olika myndigheterna som är eftersträvansvärda och som kommer att leda till en omfattande besöks- och reseverksamhet. Då kan jag personligen inte komma fram till annat än att Sundsvall är det sämsta alternativet. Jag skulle gärna vilja klargöra att om Jönköping inte vinner riksdagens bifall, menar jag för min del att Gävle-Sandviken är det näst bästa alternativet.

Herr ERIKSSON i Arvika (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag begärde ordet när justitieutskottets ordförande så starkt strök under att utskottet har tagit hänsyn till sakskalet. Det har vi också gjort i inrikesutskottet. Jag försökte framhålla att vi har vägt samman dels effektivitetssynpunkter, dels regionalpolitiska synpunkter och kommit fram till att domstolsverket är ett sådant verk som man utan alltför stora olägenheter kan förlägga till ett av de fyra nordligaste länen. Visst behöver domstolsverket kontakter, det är vi helt ense om, men det är faktiskt inte ett av de mest kontaktintensiva verken. Den uppfattningen har vi i inrikesutskottet fått.

Herr FAGERLUND (s):

Herr talman! Först vill jag instämma i allt vad inrikesutskottets ordförande har sagt i den här frågan, men dessutom skall jag be att få tillägga några synpunkter.

Domstolsverkets ställning i förhållande till de organ verket skall betjäna skiljer sig från den ställning flertalet centrala myndigheter har i förhållande till regionala och lokala organ. AMS, exempelvis, är direkt involverad i de materiella besluten liksom i verksamheten i övrigt hos länsarbetsnämnderna och de lokala arbetsförmedlingarna. Motsvarande gäller för t. ex. vägverket, domänenverket, lantmäteristyrelsen. Domstolsverket däremot skall absolut inte lägga sig i främmande och övrig rättstillämpande verksamhet hos domstolar och andra organ. Nej, verkets uppgifter är av kameral och personaladministrativ art. I detta inkluderas

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

självfallet insatser för att domstolar får rationella arbetsrutiner. Detta har stått alldeles klart för inrikesutskottet, som till yttermera visso vid två tillfällen fått information om det blivande verket från justitiedepartementet och verkets föregångare, DON.

Det är klart att Jönköping och i ännu högre grad Stockholm har ett centralare läge än Sundsvall i förhållande till de organ verksamheten avser. Men det står lika klart att en administrativ och kameral verksamhet som domstolsverkets utan några större olägenheter kan placeras i Sundsvall. I det sammanhanget kan man peka på att centrala studiehjälpsnämnden, som också har organ placerade över hela landet, anses kunna ligga i Sundsvall.

Vid sitt ställningstagande har justitieutskottet, som framgår på s. 6 i utskottets betänkande, fäst stor vikt vid domstolsverkets uppgift att främja rationella arbetsmetoder i domstolarna. Justitieutskottet säger att detta sker genom introduktion av lämpliga tekniska hjälpmedel, utarbetande av arbetsordningar, anvisningar, blanketter, mallar m. m. Ja, herr talman, inrikesutskottet anser också att rationaliseringsarbetet är viktigt, men att utarbeta mallar och arbetsordningar och sådant kan ske precis lika bra i Sundsvall som i Jönköping. Justitieutskottets betänkande har i själva verket bekräftat att den ställning inrikesutskottet tar är riktig när det gäller lokaliseringsbedömningen.

Jag yrkar bifall till reservationen 1 i justitieutskottets betänkande nr 24.

Herr FRANSSON (c):

Herr talman! Efter det att riksdagsmajoriteten 1972 fattade beslut om inrättandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet har frågan om lokaliseringsorten av myndigheten varit en öppen fråga. Ett flertal orter har nämnts i sammanhanget. Kungl. Maj:t föreslog som bekant i 1972 års statsverksproposition att myndigheten skulle förläggas till Jönköping. Till detta förslag har utskottsmajoriteten anslutit sig, och jag vill också yrka bifall till detta förslag. Redan i samband med uppskottsbehandlingen när det gällde valet av lokaliseringsort förra året underströk justitieutskottet i sitt betänkande att frågan om verkets lokalisering i första hand måste bedömas från effektivitetssynpunkt och att regionalpolitiska eller liknande hänsynstaganden inte fick äventyra förutsättningarna för myndighetens rationella och effektiva verksamhet. Till detta uttalande anslöt sig riksdagen.

När man skall ta ställning till valet av lokaliseringsort är det angeläget att man har klart för sig vilken verksamhet som myndigheten skall bedriva. Verket skall som bekant vara en central förvaltningsmyndighet för ca 150 lokala och regionala myndigheter inom domstolsväsendet samt hyresnämnds- och rättshjälpsorganisationen. Det blir då fråga om omfattande personliga kontakter mellan domstolarna och det centrala organet genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna. Därför är det angeläget, som jag och även utskottsmajoriteten ser det, att verket blir placerat på en sådan ort som har goda kommunikationer och relativt korta avstånd till de institutioner som personalen från verket skall besöka. I det avseendet är Jönköping en lämplig ort eftersom den är

centralt belägen i förhållande till landets tre storstadsområden och har ett synnerligen gott kommunikationsläge i förhållande såväl till dessa som till andra delar av landet. Jönköping intar en central plats i vägnätet, och för resor på längre avstånd erbjuder flyg och tåg goda kommunikationsmöjligheter. Eftersom 110 av 130 domstolar och hyresnämnder är belägna i Syd- och Mellansverige måste valet av lokaliseringssort från effektivitetssynpunkt med största lämplighet kunna bli Jönköping. Även när det gäller förutsättningarna för rekrytering av personal till domstolsverket har Jönköping uppenbara företräden. Jönköping är som bekant säte för såväl hovrätt som länsstyrelse, och detta måste ha en viss betydelse när det gäller verkets möjligheter att tillgodose sitt behov av olika befattningshavare. Detta understryker utskottet i sitt betänkande där man säger: ”med tanke på att ett antal av verkets tjänstemän förutsatts skola ’inlänas’ från domstolarna, främst hovrätterna”. Rekryteringen kommer inte heller att i samma grad som när det gäller Sundsvall försvåras av stora nylokaliseringar av statliga verk, eftersom den beslutade utflyttningen till Jönköping är av mera begränsad omfattning.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 24.

I detta anförande instämde herr Magnusson i Nennesholm (c).

Herr WINBERG (m):

Herr talman! När vi i dag behandlar frågan om var den tidigare beslutade centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet, det som något oegentligt men betydligt enklare brukar kallas domstolsverket, skall lokaliseras, kan man konstatera – andra talare har tidigare gjort det – att frågan har fått en behandling i riksdagen som väl inte är så där alldeles vanlig.

Jag vill påpeka att när vi nu i maj 1973 skall fatta det slutliga avgörandet, har frågan legat på riksdagens bord sedan januari 1972. Vart och ett av två skilda utskott har vid två olika tillfällen prövat den.

Också jag vill, liksom fru Kristensson gjorde, börja med att påpeka att riksdagen beslöt om inrättandet av domstolsverket för ungefär ett år sedan. Jag röstade då emot detta, därför att jag inte var så alldeles övertygad om att verket var erforderligt. Jag har samma mening i dag. Beslutet om inrättandet är dock fattat, och det är inte den frågan ärendet gäller i dag. I dag är det fråga om placeringen av verket, och det gäller då när nu riksdagens majoritet har bestämt att domstolsverket skall komma till – att verket placeras så att det så bra som möjligt kan lösa de arbetsuppgifter som kommer att bli förelagda verket.

När centrala verk under tidigare år har inrättats – och det har ju under senare decennier blivit ganska många – så har alla med ett eller annat undantag ganska slentrianmässigt kommit att förläggas till Stockholm. Jag anser att en förläggning till landets huvudstad i och för sig har åtskilliga fördelar för en hel del verk men att många verk fungerar väl så bra på andra platser i landet.

Vi har också en bristande balans mellan olika regioner i landet. Under denna riksdagsperiod har vi här i kammaren fattat åtskilliga beslut som

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

har gått ut på att nå en bättre regional balans. I det syftet beslöt vi för två år sedan att t. ex. flytta en mängd verk och myndigheter som sedan länge varit placerade i Stockholm till olika platser i landet -- trots de svårigheter som vi visste att det skulle föra med sig i många avseenden, inte minst för personalen. Kammarens majoritet har för en stund sedan beslutat en ny etapp av sådana utflyttningar.

Det är därför, herr talman, ganska naturligt att när vi skall besluta om placeringen av ett helt nytt verk detta av regionalpolitiska skäl förläggs utanför Stockholmsområdet, även om vissa effektivitetsskäl kan tala för det nu aktuella verkets placering i Stockholm. Var bör då verket placeras? Herr Martin Olsson och jag har i motionen 1719 föreslagit Sundsvall.

Men låt mig, herr talman, stryka under att det var den av Kungl. Maj:t särskilt tillsatta delegationen för lokalisering av statlig verksamhet som först aktualiserade det blivande domstolsverkets lokalisering till Sundsvall.

Delegationen sade i mars 1971 i ett yttrande till domstolsverksutredningen i placeringsfrågan, att både Jönköping och Sundsvall var lämpliga lokaliseringssorter. När det gällde angelägenheten av att lokalisera statlig verksamhet till någon av orterna hade dock Sundsvall något företräde.

Domstolsverksutredningen sade i sin tur att det var bättre från effektivitetssynpunkt att verket lades på någon ort i Mellansverige än att det lades i Sundsvall. Till det kan sägas att man med begreppet Mellansverige i geografisk mening uppenbarligen måste mena södra Sverige eftersom det lär vara svårt att hitta någon plats som ligger mera mitt i Sverige än vad Sundsvall gör. Många platser i Norrlandslänen råkar för övrigt ofta ut för detta felaktiga geografiska slentriantänkande.

Inrikesutskottet har i år yttrat sig, och innehållet har det redogjorts för här tidigare. Jag stryker under att inrikesutskottet anser Sundsvall vara den lämpligaste orten för domstolsverket. Även om Jönköping kan sägas ha ett visst försteg ur kommunikations- och kontaktsynpunkt, och arbetet inom verket åtminstone i inledningsskedet kan fordra en del lokala kontakter, menar inrikesutskottet att Jönköping inte har sådana utpräglade kontaktfördelar i jämförelse med Sundsvall att dessa bör vara utslagsgivande. En sammanvägning av regionalpolitiska faktorer och intresset av att få en så rationell verksamhet som möjligt pekar på att Sundsvall bör väljas som lokaliseringssort.

Justitieutskottets majoritet kommer emellertid till att Jönköping bör väljas. Vilka är nu skälen för detta? Såvitt jag kunnat finna är det vad som anförts i propositionen om arbetsekonomiska skäl och kostnadsskäl som har vägt tungt. Justitieutskottets majoritet pekar på verkets behov av att göra besök hos domstolarna, behovet av kontakter med andra centralmyndigheter, det förhållandet att Jönköping är en hovrättsort vilket är en viss fördel ur rekryterings- och liknande synpunkter.

Låt mig då, herr talman, något granska dessa skäl.

För det första gäller det besöksverksamheten vid domstolarna. Det kan påpekas att det här är en typ av verk som inte kommer att ha någon kontakt med allmänheten -- allmänheten behöver inte söka det här

verket. Men däremot finns det behov för verkets tjänstemän att besöka domstolarna. Det är riktigt att det är närmare till fler domstolar från Jönköping än från Sundsvall. Som både inrikesutskottet och de som står bakom reservationen 1 till justitieutskottet säger kan det ge Jönköping ett visst företräde. Ingen kan dock gärna påstå att möjligheterna att nå ut till domstolarna från Jönköping skulle vara enormt goda, och från Sundsvall enormt dåliga. Här är det fråga om en nyansskillnad och ingenting annat.

Sedan kan man nog också fundera en smula på hur intensiv den här besöksverksamheten kommer att bli. Jag undrar om inte uttalandet i propositionen är åtminstone något överdrivet när det där sägs att "ofta återkommande personliga besök på domstolarna blir ett oundgängligt inslag i verksamheten". Det är ganska starka ord som ger intryck av att varje domstol ideligen skulle ha påhälsning av någon eller några från verket.

Vi skall komma ihåg att det i väsentlig del är fråga om att föra över uppgifter, som nu ligger på justitiedepartementet och på de olika hovrätterna, till verket och att man vid en bedömning av den kommande besöksverksamheten kan ha viss vägledning av den besöksverksamhet dessa organ hittills kontinuerligt har utövat. Min erfarenhet, herr talman, från tjänstgöring vid ganska många domstolar är att den besöksverksamheten inte har täckning i det citat jag nyss anförde från propositionen. Jag är medveten om att besöksfrekvensen naturligtvis kan behöva öka temporärt under perioder då t. ex. arbetsrutiner läggs om, verksamheten vid t. ex. inskrivningsavdelningarna omorganiseras, datasystem införs osv. Men sådana tillfälliga behov kan ju rimligen inte vara avgörande eller ens ha något inflytande när det gäller verkets permanenta placering. Mot den bakgrunden och då verket ju inte får syssla med rättstillämpningen hos domstolarna och därför inte har som uppgift att göra inspektioner och besök beträffande denna verksamhet, vill jag mena att man har överbetonat besöksverksamhetens betydelse för valet av lokaliseringsort.

Det andra skäl som justitieutskottet anger är behovet av kontakter med andra centralmyndigheter. Justitieutskottet räknar här upp ett antal organ som väl alla ligger i Stockholm. Det kontaktbehovet kan vara ett skäl för placeringen — men i så fall för att verket skall ligga i Stockholm. Eftersom kommunikationerna Sundsvall—Stockholm är väl så goda som kommunikationerna Jönköping—Stockholm kan kontaktbehovet i det här avseendet inte vara något skäl att föredra Jönköping framför Sundsvall.

Jag har, herr talman, gjort det experimentet att anta att detta verk fungerade i dag, den 22 maj 1973, och att man hade behov av att från detta verk i dag flyga till Stockholm. Jag kan då konstatera att Jönköping i dag hade tre flygförbindelser med Stockholm i vardera riktningen. Det är en hög kommunikationsgrad. Men Sundsvall hade i dag åtta flygförbindelser i vardera riktningen med Stockholm, och jag måste konstatera att det är en betydligt högre kommunikationsgrad.

Justitieutskottets tredje argument är att Jönköping är en hovrättsort, vilket enligt utskottets mening innebär "vissa om än inte avgörande fördelar". Jag håller med utskottet om att om verket läggs på en

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

hovrättsort innebär det "vissa om än inte avgörande fördelar". Jag har den meningen att verket säkerligen kommer att få det svårare att fungera, om det läggs på en ort som inte har en hovrätt än om det läggs på en ort som har en sådan instans. Jag tror att det, om det läggs på en ort med en hovrätt, blir lättare att rekrytera en del personal, och man får, som utskottet säger, lättare att låna in en del personal. Men eftersom Sundsvall -- och jag utgår från att det vid det här laget är väl känt av kammarens ledamöter -- också är en hovrättsort, så kan inte heller detta skäl ge företräde för Jönköping i förhållande till Sundsvall.

Nu framhåller justitieutskottet i sitt betänkande -- och jag tror att också fru Kristensson nämnde något om det -- att remissorganen genomgående förordat Jönköping. Man har påpekat att hovrätterna har föreslagit i första hand Stockholm, i andra hand delvis Jönköping. Man har i betänkandet särskilt nämnt de yttranden som hovrätterna i Norrland, dvs. hovrätterna i Sundsvall och i Umeå, har avgivit.

I vad först gäller hovrätten i Sundsvall bör påpekas att den i sitt remissyttrande -- och jag föreställer mig att också det gäller de andra hovrätterna -- inte på något sätt vägt in regionalpolitiska aspekter; man har sett lokaliseringen helt ur arbetsteknisk synpunkt för verket.

Det kan, herr talman, finnas skäl att läsa upp hela den slutsats Sundsvallshovrätten drar av sitt resonemang:

"Hovrätten anser alltså att Stockholm bör bli den framtida lokaliseringsorten för ett domstolsverk. Skulle emellertid, främst av regionalpolitiska skäl, verket anses böra förläggas till ort utanför Stockholmsområdet, i vilket fall valet torde komma att stå mellan Jönköping och Sundsvall, synes de arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkter som föredragande departementschefen närmare utvecklat i statsverkspropositionen ge Jönköping något företräde."

Orden "synes" och "något" torde böra uppmärksammas.

Jag gör för min del den tolkningen av Sundsvallshovrättens uttalande -- och jag tror att jag har goda grunder för att göra det -- att hovrätten har velat markera att om regionalpolitiska eller andra skäl skulle tala för Sundsvall, så är skälen för en förläggning till Jönköping inte av sådan styrka att det bör hindra en lokalisering till Sundsvall, som har ansetts önskvärd av regeringens lokaliseringsdelegation, av riksdagens inrikesutskott och av den ena minoriteten i justitieutskottet.

Sedan har vi Umeåhovrättens yttrande, och det tycker jag är litet anmärkningsvärt. Jag har just i dag kunnat konstatera att det yttrandet har avgivits i november 1972 av presidenten ensam som beslutande. Man har inte använt den kollegiala form som är normal för en hovrätt när man avger remissyttranden i viktigare frågor. Och det är särskilt märkligt, eftersom presidenten i Umeå var ledamot av domstolsverksutredningen och i den egenskapen redan året innan hade tagit ställning för någon ort i södra Sverige. Jag tror, herr talman, att mot den bakgrunden Umeåhovrättens remissyttrande inte har så särskilt stort värde.

Det var, som jag sade tidigare, den av Kungl. Maj:t tillsatta delegationen för lokalisering av statlig verksamhet som -- såvitt jag vet enhälligt -- först föreslog att det blivande domstolsverket skulle placeras i Sundsvall. Sedan ärendet har kommit på riksdagens bord har det utskott

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvaltningsmyndighet
för domstolsväsendet, m. m.*

som normalt sysslar med lokaliseringsfrågor vid två olika tillfällen och med delvis olika sammansättning båda gångerna enhälligt och med deltagande av representanter för samtliga fem riksdagspartier föreslagit Sundsvall som lokaliseringsort. Jag vill gärna ånyo uppmärksamma kammarens ledamöter om det förhållandet, dels därför att det är justitiutskottets betänkande som vi om en stund skall votera om, dels därför att justitiutskottet är ganska splittrat i sin uppfattning.

Om vi håller oss till det utskottsarbete som har skett i den här frågan i år, så framgår det av betänkandet att i de båda utskott som har handlagt frågan har deltagit 29 av kammarens ledamöter. En klar majoritet av dem, 17 ledamöter, har tagit ställning för Sundsvall, en minoritet på 9 för Jönköping och en minoritet på 3 för Sandviken. Hade vi haft kvar något system med sammansatta utskott och använt det i den här frågan, torde utskottsbetänkandet ha gått ut på ett förslag att verket skall förläggas till Sundsvall.

Herr talman! När man väger de sakliga skäl som talar för och talar emot de aktuella platserna, intresset av att verket skall kunna bedriva en effektiv verksamhet, behovet för verket att till rimliga kostnader kunna ha erforderliga kontakter med organ inom och utom rättsväsendet, önskemålet att få en lokalisering som ger största möjliga effekt från regionalpolitisk synpunkt, då kommer man – som jag kan bedöma det – till att verket bör placeras i Sundsvall. Jag yrkar därför bifall till reservationen 1 av herr Nygren m. fl.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! I maj månad 1972 beslöt riksdagen om inrättande av ett centralt ämbetsverk för domstolsväsendet, nämligen domstolsverket. Beslut om det nya verkets lokaliseringsort och tidpunkten för verkets inrättande ställdes då på framtiden, och som en följd av detta har vi nu att fatta beslut i dessa två avseenden. Det har redan anförts en hel del synpunkter om det nya verkets lokaliseringsort, och i allt väsentligt kan jag för min del ansluta mig till vad justitiutskottets ordförande fru Kristenson anför om domstolsverkets lokalisering till Jönköping.

Frågan om domstolsverkets lokalisering har varit segsliten – det har nämnts här förut och det är sant. Det började med att domstolsverksutredningen i sina direktiv bl. a. fick uppdraget att undersöka om ett nytt domstolsverk skulle kunna förläggas utanför Stockholmsområdet. I sitt betänkande uttalade utredningen att den ansåg att verket kunde placeras utanför Stockholmsområdet men att det från effektivitetssynpunkt borde förläggas till någon ort i Mellansverige.

Under remissbehandlingen förordades dock från flera håll att verket skulle förläggas till Stockholmstrakten. Men som alternativt förslag framfördes Jönköping eller annan ort i Mellansverige. Ser man t. ex. på hovrätternas remissvar så finner man, trots vad herr Winberg nyss har anført, att med undantag för Göta hovrätt, som ju föreslår Jönköping i första hand, föreslår hovrätterna i första hand Stockholmsområdet och i andra hand Jönköping eller annan lämplig ort i Mellansverige.

I propositionen föreslås Jönköping, och jag vill här ta upp en fråga som har berörts av några tidigare talare. Man talar om att det på något

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

sätt skulle vara olika behandling av den här propositionen och den proposition som vi nyss behandlade om utlokalisering av flera verk från Stockholm. Jag ser det så att när vi behandlade utlokaliseringsärendet, rörde det sig om ett förslag från Kungl. Maj:t, en proposition, och den propositionen har riksdagen efter yttrande av inrikesutskottet i stort sett – jag törs väl säga helt och hållet – bifallit. När det gäller lokalisering av domstolsverket föreligger det också en proposition från Kungl. Maj:t, och det är det förslaget som justitieutskottet har haft att handlägga. Det har alltså varit samma bakgrund för dessa båda ärenden; det är naturligtvis självklart i och för sig. Jag tycker att man glömmer bort detta när man talar om att inrikesutskottets yttrande till justitieutskottet i detta ärende skulle vara av annorlunda betydelse än dess yttrande i det förstnämnda lokaliseringsärendet.

Som skäl för att man skulle förlägga verket till Jönköping har i propositionen anförts – det har sagts också av departementschefen – att arbetsekonomiska skäl, kostnadssynpunkter etc. talar för detta. Själv brukar jag sammanfatta dessa saker i ordet "lämplighetsskäl".

Under utskottsbehandlingen har inrikesutskottet för sin del i yttrande till justitieutskottet föreslagit Sundsvall som lokaliseringsort. Man grundar sitt förslag på rena regionalpolitiska faktorer, Jag har förståelse för att just inrikesutskottet stannat för detta förslag och sett det från regionalpolitisk synpunkt, bl. a. därför att man har att beakta det uttalande som inrikesutskottet gjorde och som riksdagen antog 1971. Jag kan dock inte underlåta att påpeka att inrikesutskottet i sitt yttrande säger bl. a. följande: "Tyngdpunkten för verksamheten ligger emellertid i de södra och mellersta delarna av landet, där flertalet av de organ som myndigheten skall betjäna är förlagda. Jönköping får därför sägas ha ett visst försteg från kommunikations- och kontaktsynpunkt." Med beaktande av att det just är inrikesutskottet som säger detta anser jag det vara ett ganska så starkt argument för att Jönköping från lämplighetssynpunkt är den bästa lokaliseringsorten. Man har också talat om det nya verkets kontaktbehov och sagt att det kanske har överdrivits. Jag vill då erinra om att den institution som väl just nu har den bästa kännedomen om verkets kommande kontaktbehov, nämligen DON – domstolsväsendets organisationsnämnd – i sitt yttrande sagt att om inte domstolsverket förläggs till Stockholmsområdet bör det enligt DON:s mening förläggas till Jönköping eller annan lämplig ort i mellersta eller södra delen av riket. Detta säger DON med hänsyn till det stora behov av direkta kontakter som DON anser föreligga. DON avstyrker med bestämdhet att verket lokaliseras till Sundsvall.

Det är naturligtvis sådana synpunkter som vi, majoriteten i justitieutskottet, också har beaktat – synpunkter som framförts av DON men även yttranden från andra remissorgan.

Av de andra motioner som väckts i ärendet har bara en vunnit större beaktande, och det är motionen om domstolsverkets lokalisering till Sandviken. Den har som bekant föranlett en reservation till justitieutskottets betänkande.

För min del anser jag att en lokalisering till Sandviken är svår att motivera. Från lämplighetssynpunkt ligger Jönköping, som jag tidigare

sagt, bättre till. Och jag förmodar — om jag har läst inrikesutskottets yttrande rätt — att inrikesutskottet har samma uppfattning. Skall man gå in på rena regionalpolitiska synpunkter måste man säga att Sundsvall naturligtvis ligger bättre till med sin belägenhet i ett av de fyra nordligaste länen. Jag tycker mig ha funnit att om man väljer Sandviken kan man säga att man gör en kompromiss — man hamnar mitt emellan de två ståndpunkter som bör vara grundläggande för ställningstagandet i det här ärendet.

Jag har alltså, som jag försökt redovisa här, funnit att man bör beakta effektivitetssynpunkterna och lämplighetssynpunkterna när man skall bestämma var det här verket skall ligga. Jag tycker också att vi under remissförfarandet fått så pass många yttranden som talar för förläggande -- när det nu inte blir till Stockholm — till Jönköping eller annan ort i Mellansverige. Många förordar direkt Jönköping, och även jag för min del har stannat för detta.

Jag vill också erinra om att Jönköping tillhör de orter som delegationen för utlokalisering av statliga företag har funnit lämpliga som mottagare av utlokaliserade företag. Det är alltså en av de orter till vilka vi nyss har beslutat utlokalisera viss verksamhet. Därför tycker jag inte att man kan ställa Jönköping åt sidan och säga att det inte är lämpligt att utlokalisera statlig verksamhet eller att förlägga ett nytt ämbetsverk dit.

Herr talman! Liksom de övriga ledamöter som utgör justitieutskottets majoritet har jag från — som jag sagt -- lämplighetssynpunkt funnit starka skäl tala för att följa vad som föreslås i propositionen, nämligen en lokalisering av domstolsverket till Jönköping, och därför yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar Almgren, Johansson i Jönköping, Karlsson i Huskvarna och Rask (samtliga s).

Herr WINBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Bara några ord till herr Larfors.

För det första befinner sig domstolsväsendet nu i en tid av organisationsförändringar och ändring av arbetsrutiner. Då tycker jag inte det är så märkligt att DON, alltså domstolsväsendets organisationsnämnd, betonar besöksverksamheten så starkt. Men vad jag har velat påpeka är, att när förändringarna har slutat att vara förändringar och verksamheten har kommit in i mera normala former, så har också den starka besöksverksamheten som DON nu talar om något minskat.

Det andra som jag vill säga är att herr Larfors gjorde gällande att inrikesutskottet bara har framhållit regionalpolitiska faktorer. Om man läser i slutet av inrikesutskottets yttrande framgår det ganska tydligt att utskottet har vägt samman regionalpolitiska faktorer och intresset av en så rationell verksamhet som möjligt för verket, och det är i den sammanvägningen som inrikesutskottet har kommit fram till Sundsvall som lokaliseringsort.

Herr NYGREN (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Larfors anförde två argument mot en förläggning till Sundsvall. Han sade att tyngdpunkten för den nya verksamheten

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

kommer att ligga i södra och mellersta delen av landet. Ja, där ligger i regel tyngdpunkten för all verskamhet av detta slag. Skulle man ta det som ett motiv för lokaliseringarna, så skulle vi bli helt utan lokaliseringar i de nordligaste delarna av landet.

Sedan sade herr Larfors att DON avstyrker. Ja, jag kan trösta herr Larfors med att det nog inte finns någon myndighet – möjligen med något enstaka undantag – av dem som har varit aktuella för lokalisering, som inte har avstyrkt utflyttning. Men jag vågar säga att alla har avstyrkt flyttning till Norrland – och det vore ju sensationellt om någon skulle acceptera en flyttning dit upp. Det är naturligtvis en skev föreställning man har om Norrland.

Låt mig slutligen också säga helt kort att herr Westberg i Ljusdal försöker måla situationen för Gävleborg så väldigt dystert, men då vill jag rekommendera honom att läsa dagens nummer av Arbetarbladet. Där står det bl. a. att SKF Stål i Hofors söker 85 man, och Sandviken måste ha 25 man per vecka året ut för att klara den enorma utveckling man där har. Vidare har tidningen frågat byrådirektör Pelle Strid på länsarbetsnämnden i Gävleborg, och han säger så här: "I dagens läge kan man inte heller klara rekryteringen till SKF Stål och inte heller Sandviks behov."

Tidningen skriver vidare: "Behovet har varit stående sedan januari. Under vecka 23 skall representanter för länsarbetsnämnden tillsammans med representanter för SKF och Sandvik göra besök i Norrbotten och Västerbotten för att på arbetsförmedlingarna informera om det rådande förhållandet. Pelle Strid betonade att det största problemet i dag är att rörligheten hos arbetskraften är mycket liten."

När man har en sådan gyllene situation skall man inte anföra lokaliseringpolitiska skäl för den aktuella lokaliseringen.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp) kort genmäle:

Herr talman! Vad herr Nygren här sade är ju glädjande nyheter. Men man får komma ihåg att detta händer efter det att 600 arbetstillfällen har försvunnit i Sandviken, och nu är det fråga om 150 nyanställda. Förbättringen har alltså ingalunda de dimensioner som herr Nygren vill göra gällande. Jag hänvisar till vad jag tidigare sagt om utvecklingen under 1972, som finns bestyrkt med siffror.

När herr Larfors undervärderar Sandviken såsom lämplig lokaliseringsort och samtidigt säger att Jönköping tillhör de orter till vilka man rekommenderar lokalisering av verk vill jag påminna honom om att Gävle-Sandviken tillhör de primära centra som genom riksdagens deklarationer har befunnits lämpliga att ta emot verk av det här slaget. Vi har också i det området en betydligt svagare utveckling än man har t. ex. i Jönköping, och skälen för en lokalisering till Sandviken är därför utomordentligt starka enligt min mening.

För domstolsverket skulle en lokalisering till Sandviken innebära goda förbindelser med en lång rad domstolar och det stora antal institutioner i Stockholm, som verket bör ha samarbete med. Jag hänvisar till vad jag tidigare sagt i det avseendet.

Herr LARFORS (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Winberg tog upp frågan om den besöksfrekvens som kan bli aktuell för det nya domstolsverket och sade att den naturligtvis kommer att bli särskilt hög i början, när verket byggs upp. Det är klart att den blir högre då, men den kommer säkert att bli hög även därefter. Det framgår också av DON:s remissyttrande, som finns refererat på s. 4 i utskottsbetänkandet.

Jag tror att herr Winberg känner till att hovrätterna nu gör vissa inspektioner vid underrätterna. En del av det inspektionsarbetet kommer att övergå på domstolsverket – inte i vad det gäller den dömande men väl den administrativa verksamheten.

Domstolsverket skall också svara för en del andra uppgifter, t. ex. utbildning. Domstolsverket kommer också att utöver domstolarna även syssla med åklagarna och andra myndigheter. Därför tror jag att det kommer att ha stor betydelse i framtiden att verket har en lokalisering som innebär korta resor till underrätterna och andra lokala myndigheter. Här vill jag skjuta in att flygresor till och från Stockholm, som i debatten ofta omnämnes, är av begränsad betydelse. Av större vikt är de resor som skall göras ut till underrätterna och som inte får ta för mycket tid i anspråk.

Herr Westberg i Ljusdal sade i sin replik att jag skulle ha undervärderat Sandviken. Nej, jag har inte undervärderat Sandviken på något sätt. Jag har bara sagt att Sandviken – om man vid en jämförelse mellan de tre orterna Jönköping, Sundsvall och Sandviken i det ena fallet lägger effektivitetsskäl och i det andra fallet regionalpolitiska skäl till grund för bedömningen – hamnar Sandviken någonstans mitt emellan. Det är ingen undervärdering av Sandviken. Det är bara ett konstaterande av hur det förhåller sig just i det här fallet.

Jag är väl medveten om att Gävle-Sandviken är ett primärt centrum. Jag har själv för en stund sedan deltagit i beslutet att till Gävle-Sandviken lokalisera totalt 920 tjänster.

Herr WINBERG (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Larfors nämnde att det nya verket skall ta över den inspektionsverksamhet som hovrätterna nu bedriver. Jag vill då påpeka att jag i min värdering av omfattningen av denna i framtiden har vägt in både det och den inspektionsverksamhet som nu bedrivs från justitiedepartementet. Det bör kunna ge ledning när det gäller att beräkna hur omfattande besöksverksamheten i framtiden från det nya verkets sida kan tänkas bli. Även om man lägger till en hel del tror jag att det som står i propositionen om det stora besöksbehov som föreligger är överdrivet.

Sedan vill jag säga att när jag nämnde behovet av resor till Stockholm var det ett argument mot justitiekottets betänkande där man hade nämnt att det nya verket skall ha kontakter med andra centralmyndigheter, just sådana centralmyndigheter som ligger i Stockholm. Då tycker jag att flygförbindelserna mellan den nya lokaliseringsorten och Stockholm är ganska väsentliga.

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Tisdagen den ..
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp) kort genmäle:

Herr talman! Till herr Larfors vill jag säga att om man väljer Sandviken som lokaliseringsort tillgodoser man både effektivitetssynpunkterna och de regionalpolitiska synpunkterna.

Herr LARFORS (s) kort genmäle:

Herr talman! Vad beträffar Sandviken som lokaliseringsort och herr Westbergs i Ljusdal åsikt att man tar hänsyn till både effektivitets- och lokaliseringssynpunkterna om domstolsverket placeras där vill jag bara hänvisa till de uttalanden som inrikesutskottet har gjort på den här punkten och som tidigare nämnts här. Jag tycker nog att jag där kan få stöd för min egen uppfattning i det här fallet.

Herr justitieministern GEIJER:

Herr talman! Jag har begärt ordet därför att jag har ansett det angeläget att få redovisa hur vi från justitiedepartementets sida har kommit fram till att Jönköping är den lämpliga lokaliseringsorten. Jag har velat göra det därför att det inte skall behöva råda något tvivel om att våra bevekelsegrunder ingalunda enbart har varit effektivitetssynpunkterna utan att vi verkligen också har bemödat oss om att ta hänsyn till de regionalpolitiska synpunkterna. Jag vill erinra om att när vi 1970 tillsatte utredningen om ett domstolsverk kastade redan utlokaliseringen från Stockholm sin slagskugga framför sig. Även om vi primärt skulle ha velat ha domstolsverket i Stockholm, sade vi redan i direktiven att utredningen skulle undersöka om domstolsverket kunde förläggas utanför Storstockholmsområdet.

Så kom remissutfallet som har redovisats här i kammaren och som ju visade att flertalet av remissinstanserna förordade Stockholm, trots att man alltså skulle försöka tänka på någon ort utanför Stockholm. Men det var ju några remissinstanser som föreslog någon ort i Mellansverige eller Jönköping. Det kunde ha varit frestande för oss i justitiedepartementet att i den situationen, mot bakgrund av remissutfallet, föreslå Stockholm. Vi gjorde nu inte detta utan föreslog Jönköping, och bakgrunden till det var de undersökningar vi gjorde om vilken ort som bortsett från Stockholm skulle kunna vara den bästa, sett från effektivitetssynpunkt men ändå med beaktande av regionalpolitiska synpunkter.

Jag vill så knyta an till den här debatten. Inrikesutskottets ordförande nämnde något om att det kanske inte behövdes så stora kontaktytor för domstolsverket, och jag utgår från att han då kanske tänkte på förhållandet till allmänheten. Det må vara hänt. Men här har ju brutits en del synpunkter på frågan om hur mycket reseverksamhet som domstolsverket kan komma att behöva, och härvidlag vill jag säga till herr Winberg att det inte bara gäller initialskedet. Vi har den bestämda uppfattningen att, som det sägs i propositionen, ofta återkommande personliga besök hos domstolarna kommer att bli nödvändiga inte bara i initialskedet utan också i fortsättningen. När vi tog hänsyn till detta — här kommer ju kostnadsaspekten med resor och sådant in i bilden — visade det sig att vi då i sista hand kom fram till att Örebro och Jönköping var de orter som från dessa utgångspunkter var lämpligast. För

jag tillåta mig att uttrycka mig något vanvördigt, kan jag säga att det visade sig att Jönköping låg en noslängd före Örebro.

Detta är de synpunkter som har varit vägledande för oss.

Det är klart att det måste tillmätas betydelse vad hovrätten för Övre Norrland i Umeå och hovrätten för Nedre Norrland i Sundsvall har sagt. Herr Winberg har berört detta, och jag medger gärna att jag också har uppfattningen att de har lagt arbetstekniska synpunkter på lokaliseringen. Vi kommer då till frågan om hur man skall kunna förena de ur regionalpolitisk synvinkel behjärtansvärda önskemålen med de betydelsefulla effektivitetssynpunkterna. Av den debatt som förts har vi fått klart för oss att om man skall lägga enbart arbetskonomiska synpunkter och effektivitetssynpunkter på domstolsverket, skulle man ha hamnat i första hand i Stockholm eller i andra hand i Jönköping. Vi har också hört de regionalpolitiska skälen utvecklas mycket värtaligt, men även förespråkarna för dessa har kunnat konstatera att det finns flera orter som är acceptabla, även om den ena orten har kunnat väga litet tyngre än den andra – Jönköping, Sundsvall och Sandviken. För att komma fram till någonting som så långt det går tillgodoser dessa i viss mån motstridiga intressen, har vi från justitiedepartementets sida ansett att allting talar för en placering i Jönköping. Det är därför min förhoppning att kammaren vid den kommande röstningen skall följa justitiekottets majoritet.

Under detta anförande övertog fru andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr JÖNSSON i Malmö (s):

Fru talman! Det är väl inte så vanligt att en sydvästkåning deltar i lokaliseringdebatter, men trots det har jag ändå i fråga om domstolsverkets placering tagit mig friheten att begära ordet, även om tiden är långt framskriden.

Det är inte så att Malmö, den ort där jag hör hemma, har blivit brandskattat vid utlokalisering av statlig verksamhet. Det är i stället Stockholm som har fått sitta emellan och som har gått miste om arbetstillfällen. Anledningen till att inte Malmö drabbats är helt enkelt att vi inte har några statliga verk i den mening som innefattas av riksdagens beslut om omlokalisering. Jag vill gärna säga att vi klarat oss ganska bra, trots att vi inte har några statliga verk av den typ det här har varit fråga om. Visserligen har vi under de senaste åren haft en rätt kraftig befolkningsminskning i Malmö kommun, men vi har ändå inte dristat oss att ropa efter statliga verk och myndigheter. Jag har också uppfattningen att detta inte är det allena saliggörande. Jag tror att det har ganska liten betydelse för utvecklingen av en bygd. Vad som behövs är en livskraftig industri och handel, som möjliggör skapandet av varaktig sysselsättning.

Det är detta som givit mig anledning att begära ordet i frågan om domstolsverkets lokalisering. Jag är rädd för att vi stirrar oss blinda på den här utflyttningen och omlokaliserar verk och myndigheter för omlokaliseringens egen skull. Vi kan komma att tappa bort effektiviteten; det har nämnts här tidigare i dag. Resultatet kan bli en ineffektivitet som vi får det besvärligt med. I vissa fall finns det också risk

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

för att det uppstår en byråkrati som inte kan vara till gagn för lösandet av de uppgifter som vederbörande institution eller verk har att handlägga.

Detta betyder inte att jag inte helt och fullt stöder det beslut som riksdagen i dag har fattat om omlokalisering av viss statlig verksamhet, utan jag tänker närmast på det beslut vi strax går att fatta beträffande lokaliseringen av domstolsverket. Jag tycker inte att man i detta fall kan bortse från de uppgifter som verket har att lösa. Skälen för en rationell verksamhet måste här väga tyngre än de regionalpolitiska hänsynen.

Domstolsverkets uppgifter har redan redovisats i debatten. Jag skall inte upprepa dem utan hänvisar i den delen till de tidigare inläggen. Jag vill bara tillfoga att det måste vara riktigt — det har för övrigt också tidigare understrukits — med fåta personliga kontakter mellan domstolsverket och domstolarna genom en besöksverksamhet, så att verket effektivt kan lösa sin uppgifter.

Eftersom Jönköping är beläget i den del av landet där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är störst, har jag för min del fastnat för att domstolsverket bör förläggas till Jönköping. Något som styrkt mig i denna uppfattning är det stora antal remissorgan som, om inte Stockholm kunde komma i fråga, i andra hand förordad en placering i Jönköping. Justitieministerns anförande här har ytterligare styrkt mig i denna uppfattning.

Jag nämnde tidigare att vi i Malmö inte har mist något verk. Inte heller har något verk eller någon myndighet lokaliserats till Malmöområdet, och så borde väl inte heller ha varit fallet. Men vi berörs naturligtvis ändå av detta genom att vi får vara med och betala kostnaderna. Därför kunde kostnadsfrågorna vara ett starkt skäl för mitt ställningstagande till placeringen av domstolsverket, och jag skall inte sticka under stol med att de i ett tidigare skede var det. Men den aptit som i dag visats på statliga verk och myndigheter får mig nästan att dra slutsatsen att man överlåter lokaliseringen av industri och näringsliv till de sydvästra delarna av vårt land och till storstäderna, och då får vi naturligtvis råd att vara med om att betala kostnaderna för utlokaliseringen av verk och myndigheter. Men en sådan utveckling tycker jag ändå skulle vara felaktig; som jag tidigare sade, har industrin och handeln ett avgörande inflytande när det gäller en bygds utveckling.

Jag önskar för min del att de norra delarna, och för övrigt hela vårt land, får en industriell utveckling som innebär bättre balans mellan de olika landsdelarna i dessa avseenden. Kan vi skapa denna balans får lokaliseringen av statliga verk och myndigheter mindre betydelse från regionalpolitisk synpunkt, och det skulle enligt min mening vara den rätta utvecklingen för alla delar av landet.

Med det anförda, fru talman, instämmer jag i det yrkande som har framställts av justitieutskottets ordförande fru Kristensson.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Fru talman! I debattens sista stadium är det kanske inte mycket att tillägga, allra minst efter det klara och koncisa anförande som herr justitieministern här höll för några minuter sedan. Jag kan i stort sett instämma i det anförandet och i de slutsatser som herr justitieministern

där drog. Jag skulle bara vilja göra några mycket korta kompletteringar.

Frågan om domstolsverkets lokalisering har tydligen varit en svår nöt att knäcka för vederbörande utskott, eftersom frågan har skjutits framåt så länge och legat på riksdagens bord utan ett avgörande. Och ändå borde väl själva avgörandet inte ha varit så svårt, i den mån man endast hade haft att ta ställning till rena fakta i målet. De sakkunniga remissinstanserna har varit i stort sett samstämmiga och inte tvekat i sin bedömning av lokaliseringsort. För dem har Jönköping framstått som den naturliga lokaliseringsorten, då nu Stockholm av kända skäl inte har kunnat komma i fråga. Därför tycker jag det är en smula förvånande med det ställningstagande som inrikesutskottet har gjort.

Man kan naturligtvis alltid åberopa att en viss ort är i stort behov av sysselsättningstillfällen och att därför just den orten måste få någon form av lokalisering, i stort sett sak samma vilken typ av lokalisering det blir, bara sysselsättningstillfällena skapas. Men man måste rimligtvis också ta andra hänsyn än de rent sysselsättningsmässiga. Detta gäller vid alla lokaliseringar, och det gäller självfallet också vid en lokalisering som den vi nu har att ta ställning till. Gör man det, ligger utan tvekan Jönköping bäst till vid bedömningen av skälen för och emot.

Här har talats mycket om kommunikationer och lättheten att nå olika delar av landet. Jag skall inte alls ge mig in på någon presentation av Jönköpings kommunikationer, men låt mig bara nämna en sak i sammanhanget. Flygkommunikationerna, som väl undan för undan kommer att spela en ökad roll i framtiden, är när det gäller Jönköping stadda i mycket snabb expansion. Det är faktiskt på det sättet, fru talman, att Jönköping nu håller på att bli en av landets absolut största flygplatser – som t. o. m. har direktförbindelse med utlandet; någonting som i det här sammanhanget naturligtvis spelar mindre roll men som ändå förtjänar att nämnas som ett exempel på expansionen just av flygkommunikationerna.

De här kommunikationsaspekterna måste tas med i bilden. Jag vill också nämna en annan sak. I de två stora utlokaliseringssomgångar som vi har behandlat här i riksdagen – den ena för något år sedan och den andra i dag – har det i ett par fall faktiskt varit på det sättet, att de anställda i ett antal verk har begärt och mycket kraftigt agerat för att få bli lokaliserade just till Jönköping i stället för till de orter som föreslagits av Kungl. Maj:t. Att man har gjort denna bedömning inte minst med tanke på kommunikationsaspekterna framgår klart vid läsningen av de inlägg som har gjorts från de berörda personalorganisationerna.

Fru talman! Den här debatten gäller ju inte någon utflyttning, eftersom det rör sig om ett verk som skall nyupprättas. Därför borde man kunna betrakta denna lokalisering mera lidelsefritt än vad som är fallet i andra sammanhang och även lägga rätt stor vikt vid vad de sakkunniga remissinstanserna har sagt. I annat fall framstår en remissbehandling av sådana här ärenden som tämligen meningslös.

Fru talman! Jag tycker alltså att sakskalet i denna debatt talar mycket klart för Jönköping, och även jag vill yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar Lothigius (m) och Johansson i Skärstad (c).

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Herr WESTBERG i Hofors (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlas en motion som jag och några medmotionärer på Gävleborgsbänken har väckt, i vilken vi föreslår Sandviken som lokaliseringssort för det nya domstolsverket.

Många starka skäl talar för att speciella åtgärder vidtas för att vända den trend som Sandvikens kommun och den omkringliggande regionen är inne i. En lokalisering av domstolsverket till Sandviken skulle inte bara ge Sandvikens kommuns invånare utan även invånarna i de omkringliggande kommunerna i Gästrikland en större tro på framtiden. Sandviken har ett mycket ensidigt näringsliv, dominerat av en industri – Sandvik AB. För kommunens och industrins företrädare har det länge stått klart, att man inte längre kan fortsätta att konservera eller nyskapa orter av två ensidiga typer, av vilka det ena samhället skall bebos av industrins anställda och det andra av utövare av service- och förvaltningsverksamhet. Jag vill framhålla att detta gäller inte enbart Sandviken utan över huvud taget bruksorter med ensidigt näringsliv, av vilka vi har flera speciellt i Gästrikland. Som ett av skälen till vår framställan i motionen om lokalisering av domstolsverket till Sandviken vill jag därför understryka nödvändigheten av en allmän satsning som kan leda till en allsidig befolkningsstruktur och regional balans i Gästrikland.

Sandvik AB har vid ett flertal tillfällen efter framställning från statsmakterna utlokaliserat tillverkningsenheter till andra delar av landet. I stödsyfte har bl. a. avdelningar utlokaliserats till Bollnäs, Tierp och Sveg. Detta har naturligtvis medfört negativa konsekvenser för Sandvikens kommun, både befolkningsmässigt och från sysselsättningsynpunkt. Kommunen har samhällsolidariskt accepterat utflyttningen av avdelningar från järnverket men har naturligtvis förutsatt att de negativa följderna i någon mån skulle kompenseras med annan sysselsättning till kommunen, då främst av sådan art att den skulle bidra till att förändra den snedstruktur som kommunen har.

Inrikesutskottet har, enligt vad jag anser, i sitt yttrande till justitieutskottet i denna fråga i sin bedömning inte tagit tillräcklig hänsyn till nu rådande förhållanden i Sandviken och Gästrikland. Detta säger jag med hänvisning till dels den snedstruktur som råder i stora delar av Gästrikland, dels den befolkningsminskning som regionen drabbats av på senare år. Förlusten för Gästrikland uppgick 1972 till drygt 600 personer, vilket har skapat problem och oro för framtiden, allra helst då det för dagen inte finns tecken på någon förändring till det bättre i den trend som regionen är inne i.

Herr Nygren sade att det i dag i både radio och press har offentliggjorts att nyanställningar kommer att göras vid Sandvik AB. Den siffra som därvid har nämnts är emellertid felaktig. De 25 man per vecka som Sandvik AB har angivit att man behöver skall i stort sett ersätta personal som på grund av pensionering eller av andra anledningar har slutat. 1971 slutade 600 personer vid järnverket i Sandviken och 1972 miste man sysselsättningstillfällen för 100 personer. I år har det aviserats ytterligare minskning av antalet tjänstemän. Man räknar nu med ett nytillskott på ytterligare 125 stycken kollektivanställda.

Herr Nygren nämnde också att företaget måste söka sig till Norrland

för att få tag på kollektivanställd personal. Tyvärr är det så; det är svårt att få folk till industrin, speciellt till bruksorter med ett mycket ensidigt näringsliv. När man nu för tiden – och det tror jag herr Nygren väl känner till – söker sig till en ny ort vill man, om man är gift, att även hustrun och barnen får möjlighet till sysselsättning, och det är mycket svårt på bruksorter. Därför är det viktigt att vi ser till att det blir en mer allsidig sysselsättning på sådana orter.

En annan sak som jag anser måste vara med vid bedömningen av lokaliseringsort är vårt lands beroende av exportindustrin. Sandvikens Jernverks AB, vars moderbolag med anläggningar har säte i Sandviken, hade under 1972 en fakturering som uppgick till 1 744 miljoner kronor, varav 88 procent avsåg export. Ur samhällsekonomisk synpunkt finns det därför även starka skäl som talar för en satsning på Sandviken. Skulle kommunens möjligheter att upprätthålla en god service för företagets anställda försämrats så finns det, vill jag påstå, stor risk för en framtida försämring för Sandvikens Jernverk att rekrytera skicklig arbetskraft, och därmed uppstår en försämrad konkurrenssituation. Vår höga levnadsstandard kan till stor del hänföras till vår viktiga handel med utlandet, och vi måste därför se till att satsa på orter med exportindustrier, så att de kan upprätthålla en god service för invånarna.

Med utgångspunkt i vad jag nu har sagt talar starka regionalpolitiska skäl för en lokalisering av domstolsverket till Sandviken.

Jag skall inte upprepa de arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkter som anförts här ifrån talarstolen tidigare och som även framhållits av departementschefen och i utredningar. Jag vill sluta med att säga att såvitt jag kan förstå finns inga nackdelar ur kommunikationssynpunkt som talar emot en förläggning till Sandviken. Tvärtom anser jag att Sandviken har det bästa geografiska läget av de tre aktuella orterna.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen 2 till justitieutskottets betänkande nr 24.

I detta anförande instämde fru Thunvall (s) och fru Hjelm-Wallén (s) samt herrar Björk i Gävle (c), Haglund (s), Svedberg (s) och Östrand (s).

Fröken MATTSON (s):

Fru talman! Även jag kan instämma i den skildring av det sneda näringslivet i Sandviken som herr Westberg i Hofors nyss från denna talarstol har givit kammaren del av. Under de studier som justitieutskottet har företagit kring de fyra olika förslagen till lokalisering har vi delvis kommit till en annan uppfattning än inrikesutskottet, nämligen att ur ren regionalpolitisk synpunkt är ett verk av domstolsverkets typ någonting som i allra högsta grad skulle gagna Sandviken, medan Sundsvall däremot behöver lokalisering av något annan typ.

Fru talman! Mitt namn återfinnes under justitieutskottets majoritetsförslag, ett förslag som förordar Jönköping. Att jag ändå mest kom att tala om Gävle–Sandviken beror på att man knappast nu kan tillföra debatten några nya argument utom möjligen ett: Vi har, vilket betonats tidigare av utskottets talesmän, främst tagit hänsyn till effektivitets-

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

synpunkten. Vi har med särskilt stort intresse studerat de remissutlåtanden som lämnats av de hovrätter som, herr Winberg, föredragit Jönköping framför Sundsvall, även om det är skrivet på ett sådant sätt att det vittnar om ett beklagande över att man måste prioritera en annan ort än den egna. Man har alltså föredragit Jönköping framför Sundsvall. Vi har också sett Gävle—Sandviken ur effektivitetssynpunkt.

Jag tror att det är ganska väsentligt, när kammaren nu snart skall gå till votering, att utskottets ställningstagande blir helt klargjort. Herr Nygren som inledde denna debatt sade i sina första satser att justitieutskottet är i en kluvan situation. Det är klart att vi är det. Det här ärendet har blivit komplicerat genom att inrikesutskottet har kommit till en helt annan slutsats än vad vi har gjort.

Vi som är i majoritet har som sagt mest tagit hänsyn till effektiviteten och därför stannat för Jönköping på de grunder som herr Larfors, herr Jönsson och herr justitieministern tidigare mycket tydligt har redovisat. Men jag tror att det är av värde för kammaren att få veta att jag, och jag är inte ensam bland majoriteten, ser Gävle—Sandviken som nära nog likvärdigt med Jönköping. Vi har studerat förhållandena riksmässigt, vi har diskuterat med jurister, vi har läst remissutlåtandena och tagit del av alla de handlingar som finns i ärendet. Vi har också för vår del fäst mycket starkt avseende vid det omdöme som DON givit att man med hänsyn till vunna erfarenheter absolut tar avstånd från Sundsvall som lokaliseringsort.

Därför tycker jag att det är ganska viktigt att någon från justitieutskottet stiger upp och tydligt säger ifrån att det finns, som vi ser det, två alternativ för domstolsverket. Det ena är det alternativ som vi föreslår, Jönköping, det andra likvärdiga alternativet är Gävle—Sandviken med Sandviken som slutlig placeringsort.

Jag ber därför, fru talman, att få ställa ett andrayrkande — det kommer ju att bli flera voteringar — om bifall till reservationen 2 av herr Westberg i Ljusdal, fru Hjelm-Wallén och herr Måbrink om att domstolsverket förläggs till Gävle med slutlig placering i Sandviken.

Herr ERNULF (fp):

Fru talman! Vi har nu i debatten hört tre olika kommuner rekommenderas som förlägningsort för det blivande domstolsverket. Argumenteringarna för och emot de tre förslagen gör kanske tillsammans ett något förvirrat intryck. Trots detta tänker jag bidra till denna förvirring genom att förespråka en fjärde förlägningsort. I statsverkspropositionen, där Jönköping föreslås som förlägningsort, framhåller departementschefen att personliga kontakter främst mellan domstolarna och domstolsverket genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna blir ett oumbärligt inslag i domstolsverkets verksamhet. Täta kontakter krävs också, fortsätter departementschefen, med andra centralmyndigheter såsom statskontoret, riksrevisionsverket, rikspolisstyrelsen, byggnadsstyrelsen, riksskatteverket och statens personalutbildningsnämnd, alltså en rad myndigheter i Stockholm.

Jag tror att detta i huvudsak är riktigt, även om det kan ligga någonting i vad herr Winberg nämnde om hur verkligheten kan komma

att gestalta sig. Det är naturligtvis inte alltid man når upp till den ambitionsnivå i fråga om kontakter som är önskvärd, framför allt inte om man placeras på en olämplig lokaliseringsort.

Justitieutskottet anknuter i sitt betänkande till de här uttalandena av departementschefen. För egen del säger utskottet att departementschefens uttalanden innebär att starka effektivitetsskäl talar för att domstolsverket förläggs till Stockholmsområdet eller i vart fall till den del av landet där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är stort. Utskottets slutsats blir att verket skall förläggas till Jönköping, och då spelar regionalpolitiska synpunkter en stor roll.

För min egen del tycker jag förstås att departementschefens uttalande och de omständigheter han anför ganska bestämt pekar på Stockholm som förlägningsort och inte någon ort ute i landet. Det är också rätt naturligt att Föreningen Sveriges tingsrättsdomare, som representerar de domare ute i landet som bildar en stor del av domstolsverkets klienter, har förespråkat Stockholm. Det är de som skall bära de praktiska konsekvenserna av lokaliseringen. Det är de som vet vad en förläggning till den ena eller andra orten kommer att innebära och det är de som får olägenheterna om man väljer fel. Helt anturligt säger de att Stockholm är den i särklass lämpligaste lokaliseringsorten. Sällan har väl ett sakligt argument av så stor tyngd, uttryckt av så sakkunniga personer, negligerats i det slutliga avgörandet.

Dessutom finns det ytterligare några andra omständigheter som talar för Stockholm som jag här vill nämna. Enligt riksdagens beslut skall domstolsverket ha ledningen av domstolsadministrationen i vårt land – fastän med den bestämda förmaningen att inte försöka påverka domstolarnas dömande verksamhet. Det här är, det vill jag understryka, en både betydelsefull och många gånger ömtålig uppgift. Den måste skötas så att man inte sätter någon käpp i hjulet för rättskipningen eller på annat sätt försvärar den dömande verksamheten, annars kan konsekvenserna bli rätt beklagliga för resultatet av domstolarnas arbete, och jag tror att alla ledamöter här i kammaren är angelägna om att vår rättskipande verksamhet i landet skall arbeta under goda betingelser, inte så mycket för domarnas skull utan för parternas.

Men om man skall nå detta mål måste man ha tillgång till en rad befattningshavare i domstolsverket, som har erfarenhet av dömande verksamhet, för att kunna begripa problemens praktiska innebörd. Dessutom bör de ha handlag med administrativa uppgifter. Det är inte alla domare och inte alla skickliga domare som har det. Slutligen är det högst angeläget att de är i besittning av ett allmänt sett gott praktiskt omdöme.

Det är ganska stora krav man måste ställa om det här skall fungera bra. Det är inte särskilt lätt att få tag i personer med en kombination av alla dessa goda egenskaper.

Man måste förutsätta – och det framgår av propositionen – att en rad befattningshavare bör vara domare som länas in från domstolsväsendet till domstolsverket för att tjänstgöra där under kortare eller längre tid. Om man då skall rekrytera domare med dessa goda andra egenskaper utöver kunnigheten i domarvärv, då är faktiskt domstolsverkets lokali-

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

seringsort av stor betydelse, ja, kanske av avgörande betydelse. Flertalet domare är sannolikt ganska måttligt intresserade av en sådan tjänstgöring, om det betyder att de för kortare eller längre tid måste byta bostadsort och efter fullgjord tjänstgöring på nytt skall flytta. Om man nu anser det angeläget att välja personer som fyller dessa höga kvalifikationskrav, är det angeläget att man väljer en lokaliseringsort där det finns tillgång till ett ganska stort rekryteringsunderlag. Då har man utsikter att finna de rätta människorna.

Utifrån dessa synpunkter är Stockholm den klara lokaliseringsorten. Där finns vår största hovrätt, där finns vår största underrätt och i Stockholmsområdet finns ett flertal andra stora underrätter. Yngre domare från andra hovrätter och underrätter ute i landet brukar i stor utsträckning tjänstgöra i Stockholm längre eller kortare tid som revisionssekreterare, som kommittésekreterare eller som lagstiftare i kanslihuset.

Min slutsats blir att skälen för Stockholm som lokaliseringsort är så starka att man borde ha låtit dessa väga över regionalpolitiska önskemål. Jag beklagar att så inte har skett men jag förstår att ett yrkande om Stockholm som förläggningsort inte har någon utsikt att vinna gehör i kammaren. Därför anser jag det meningslöst att framställa ett sådant yrkande. Jag kommer för min egen del att rösta på Jönköping som är det förslag som har minst olägenheter.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Efter den argumentation för domstolsverkets lokalisering till Jönköping som redan framförts, framför allt av justitieministern, är det inte mycket i sak att tillägga. I debatten har två bedömningsgrunder gjort sig gällande. Den ena tar regionalpolitiska hänsyn och den andra arbetsfunktionella. Det är framför allt i det senare avseendet som Jönköping är att föredraga. Kommunikationerna tillåter goda förbindelser med de flesta övriga institutioner som domstolsverket behöver ha kontakt med. Rekrytering av behövlig personal bör också kunna ske relativt smärtfritt, då det redan finns institutioner i Jönköping med liknande struktur i fråga om personal. Jag tänker då på hovrätt, länsstyrelsen och annan länsförvaltning.

Därtill kommer att kommunen visat ett stort intresse när det gäller att ordna lokalfrågan. Den plats man anvisat i stadens centrum har nära anslutning till hovrätten, till bibliotek och arkiv, och får anses förmånlig i sammanhanget. De kommunala myndigheterna har också framhållit att innan permanenta byggnader hunnit uppföras har man möjlighet att med kort varsel ställa tillfälliga lokaler till förfogande.

Jag vill, herr talman, med dessa ord yrka bifall till utskottets framställning.

Herr OLSSON i Timrå (s):

Herr talman! Den debatt som nu pågått om justitieutskottets betänkande nr 24 rörande domstolsverkets placering har enligt min mening blottat en rad underligheter. En av dessa är att justitieutskottet inte tillräckligt tagit upp och betonat lokaliseringsfrågan. Vi har ju tidigare diskuterat ett betänkande från inrikesutskottet, och jag menar att det utskottet bättre kan pröva lokaliseringsfrågan. Där har man ju också enhälligt utan reservationer tillstyrkt lokaliseringen av domstolsverket till Sundsvall. Varför har nu detta skett? Låt mig nämna några siffreruppgifter som troligen har blivit avgörande för att inrikesutskottet enhälligt föreslagit Sundsvall.

Västernorrlands län har under perioden från 1962 minskat sin befolkning med 7 096 invånare. Visserligen motiverar man i reservationen 2 en förläggning av domstolsverket till Sandviken med att Gävleborgs län under 1972 haft större utflyttning än Västernorrlands län. Men ser man, som jag tidigare sagt, hur utvecklingen har varit under en tioårsperiod finner man att Gävleborgs län haft en utflyttning av 649 invånare. Ställ denna utflyttning mot det av mig tidigare nämnda antalet 7 096 från Västernorrlands län under samma tid!

Dessutom vill jag liksom herr Nygren uppmärksamma kammarledamöterna på att nyhetsmedierna i dag publicerar en uppgift av innebörden att länsarbetsnämnden i Gävleborgs län skall ge sig in i bl. a. Västerbotten och värva arbetskraft till Sandvikenområdet, där man genom utökning av driften vid järnverket redovisar ett ökat arbetskraftsbehov.

Ser man dessutom på utvecklingen i Jönköpings län, så noterar man där en ökning av befolkningstalet med 19 940 personer under samma tidsperiod. Jag tycker att det är siffror som bör beaktas.

Till detta kan också läggas att delegationen för lokalisering av statlig verksamhet i mars 1971 ansåg att "övervägande skäl talade för att domstolsverket förlades till Sundsvall". I sitt slutbetänkande, som avgavs i juni 1972, vidhöll delegationen sin ståndpunkt.

Någon ljusning i sysselsättningsläget i dag för Västernorrland är det minsann inte fråga om. Jag skulle vilja påstå motsatsen. Inom en period av cirka ett år är det varslat eller beslutat om industrinedläggningar som minskar antalet sysselsättningsstillfällen med närmare 900. Av dem finns omkring 650 i Sundsvall-Timråregionen.

Jag vill liksom tidigare talare understryka att vi i Sundsvall har en hovrätt och dessutom två avdelningar av kammarrätten. Men det är främst lokaliseringssynpunkterna som jag vill framhålla, eftersom både Sundsvall och Jönköping beträffande nu verksamma domstolar kan jämföras.

En annan viktig fråga för en myndighet som domstolsverket är väl ändå kommunikationerna. I det fallet kan nämnas att Sundsvall har goda kommunikationer. Det gäller inte minst flyget, med direktförbindelser inte enbart till Stockholm utan också till Göteborg och de södra delarna av landet.

Herr talman! Med det sagda yrkar jag bifall till reservationen 1 av herr Nygren m. fl.

I detta anförande instämde herr Wiklund i Härnösand (s).

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Tisdagen den
22 maj 1973

*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Med anledning av vad herr Olsson i Timrå sade om att inrikesutskottet skulle vara lämpligast att bedöma en lokaliseringsfråga av den här arten vill jag citera vad inrikesutskottets presidium har sagt här i kväll. Inrikesutskottets ordförande sade: Domstolsverket är sådant att det utan alltför stor olägenhet kan förläggas till Norrland. Inrikesutskottets vice ordförande sade: Det är klart att Jönköping har ett centralare läge än Sundsvall, men utan några större olägenheter kan verket placeras i Norrland och Sundsvall. Är det olägenheter som skall vara avgörande för om ett verk skall placeras på den ena eller den andra orten? Jag kan inte finna annat än att det vägledande ändå måste vara var det blir effektivast att förlägga verket.

Jag vill i sammanhanget understryka vad regeringens talesman, justitieministern, sade i kväll, nämligen att om verket inte skall förläggas till Stockholm – och det är ju borta ur bilden – är Jönköping den lokaliseringsort som gör att verket blir effektivast.

Herr Olsson i Timrå anförde några siffror, som skulle visa att Jönköpings län hade ökat så mycket under den här tidsperioden. Jag vill bara tala om att fr. o. m. nyåret är det 8 000 personer från länet som försvinner till Halland. Jag menar inte att det är ett argument för att lokalisera domstolsverket till Jönköping, men skall man ta den ena siffran kan man också ta den andra.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag, som är regeringens förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten A

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av herr Nygren m. fl. samt 3:o) reservationen nr 2 av herr Westberg i Ljusdal m. fl., och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då herr Nygren begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan herr Westberg i Ljusdal begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteeringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående justitiutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten A antar reservationen nr 1 av herr Nygren m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 2 av herr Westberg i Ljusdal m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 105
Nej – 100
Avstår – 96

Tisdagen den
22 maj 1973*Lokaliseringen av
en central förvalt-
ningsmyndighet
för domstolsväsen-
det, m. m.*

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten A röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Nygren m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nygren begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	149
Nej	—	145
Avstår	—	7

Punkten B

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3 Föredrogs justitieutskottets betänkanden:

Nr 21 i anledning av propositionen 1973:92 med förslag till lagstiftning om straff för luftfartssabotage, m. m. jämte motioner

Nr 22 i anledning av propositionen 1973:104 med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1969:36) om telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m.

Nr 23 i anledning av propositionen 1973:89 med förslag till godkännande av fördrag mellan Sverige och Australien om utlämning

Nr 25 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren uppskjuta behandlingen av återstående på dagens föredragningslista upptagna ärende till morgondagens sammanträde.

§ 4 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle näringsutskottets betänkanden nr 54 – 57 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden och skatteutskottets betänkande nr 39 sättas närmast efter jordbruksutskottets betänkande nr 28.

§ 5 Anmäldes och bordlades

Lagutskottets betänkande

Nr 19 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:93 med förslag till lag om konvertibla skuldebrev m. m. jämte motioner

Försvarsutskottets betänkande

Nr 18 med anledning av propositionen 1973:124 angående förvärv av aktier i Crownair Swedish Ltd AB jämte motioner

Nr 95

Tisdagen den
22 maj 1973

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

Nr 17 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:63 angående studiesocialt stöd jämte motioner

Nr 18 i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna 1973:1 och 1973:63 gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1973/74 till studiesociala åtgärder m. m.

Utbildningsutskottets betänkanden

Nr 28 i anledning av propositionen 1973:76 angående samhällsinsatser på läromedelområdet jämte motioner

Nr 29 i anledning av propositionen 1973:77 angående skolväsendets organisation i glesbygd m. m. jämte motioner

Näringsutskottets betänkande

Nr 58 i anledning av propositionen 1973:97 med förslag till lag om ändring i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning, m. m., jämte motioner, samt motioner om delägarsparande m. m.

§ 6 Kammaren åtskildes kl. 0.09.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert